

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра педагогіки, методики викладання іноземних мов
й інформаційно-комунікаційних технологій**

**Кваліфікаційна робота магістра з методики навчання іноземної мови
на тему: «ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ
ГОВОРІННІ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ»**

*Допущено до захисту
« » листопада 2021 року*

студентки групи СОа 52-20
факультету германської філології
освітньо-професійної програми
«Англійська мова і друга
західноєвропейська мова,
зарубіжна література, методика
навчання іноземних мов і культур
у вищих навчальних закладах»
за спеціальністю 014Середня освіта
Романюк Оксани Романівни

*Завідувач кафедри
педагогіки, методики викладання
іноземних мов й інформаційно-
комунікаційних технологій*

_____ *Черниш В.В.*

Науковий керівник:
доктор педагогічних наук,
професор Ніколаєва С.Ю.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ.....	9
1.1. Роль та зміст лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні у майбутніх учителів.....	9
1.2. Психолого-педагогічні передумови використання методу проєктів для формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні у майбутніх учителів.....	15
1.3. Характеристика методу проєктів для формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні.....	25
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ГОВОРІННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ.....	34
2.1. Принципи реалізації методу проєктів	34
2.2. Етапи формування проєктної методики.....	41
2.3. Комплекс вправ для формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні у майбутніх учителів з використанням методу проєктів.....	47
Висновки до розділу 2.....	58

РОЗДІЛ 3. ПРОБНЕ НАВЧАННЯ З ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ГОВОРІННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ.....	59
3.1. Організація пробного навчання.....	59
3.2. Хід та інтерпретація результатів пробного навчання.....	63
3.3. Методичні рекомендації щодо формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні студентів з використанням методу проектів.....	70
Висновки до розділу 3.....	72
ВИСНОВКИ.....	74
РЕЗЮМЕ.....	76
SUMMARY.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	85

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ІМ – іноземна мова

ІКК – іншомовна комунікативна компетентність

ЛСКК – лінгвосоціокультурна компетентність

ЛО – лексична одиниця

ЗВО-заклад вищої освіти

ВСТУП

Наш світ сьогодні схильний до постійних змін, в числі яких глобалізація, прискорення темпів розвитку суспільства, перехід до постіндустріального, інформаційного суспільства, значне розширення масштабів міжкультурної взаємодії. Інноваційні пошуки в рішенні проблеми взаємодії та взаєморозуміння представників різних культур є особливо важливими в зв'язку з процесами модернізації суспільства. Внаслідок цього, велику роль відіграє іноземна мова (ІМ), яка слугує засобом комунікації між людьми різних культур. В навчанні учасники освітнього процесу повинні розвивати іншомовне спілкування, тому є важливим вивчати іноземну мову і культуру. В процесі освоєння іноземної мови зросла необхідність зробити зміни у методах, принципах і засобах навчання. Формування лінгвосоціокультурної компетентності (ЛСКК), яка об'єднує навчання іноземної мови і культури повинна сприяти здатності і готовності студентів до іншомовної комунікації з носіями мови, а саме: усвідомленню зв'язків між мовою і культурою; розуміння соціолінгвістичних та соціокультурних особливостей мови; вмінню зіставляти характерні ознаки рідної і чужої культур. Крім того, завдяки формуванню ЛСКК студенти отримують навички та вміння використовувати набуті лінгвосоціокультурні знання для розуміння та вміння інтерпретувати автентичні усні і письмові тексти різних жанрів і типів; успішно реалізовувати усне і письмове спілкування; досягати взаєморозуміння у реальному спілкуванні.[30, с. 432].

Розвиток освіти сприяє пошуку нових підходів до сучасного навчання іноземних мов. Одним із дієвих підходів щодо модернізації сучасного навчання є використання методу проєктів. Використання проєктної методики в навчанні іноземних мов вивчали як і зарубіжні (У. Хольцбаур (U. Holzbaur), Ф. Л. Столлер (F.L. Stoller), І. Фрагуліс (I. Fragoulis), Й. І. Кляйн (J. I. Klein), Н. Джалініус

(N. Jalinius), так і українські та російські дослідники, серед яких: І. О. Зимня, Н. Ф. Коряковцева, Е. С. Полат, Н. Г. Чанилова, Т. В. Шапошникова, О. Б. Тарнопольський, В. В. Титова, С. Р. Халілов, Л. А. Байдурова, З. Я. Шацька, О. В. Гладка тощо. Українські та російські дослідники, зокрема І. О. Зимня, Н. Ф. Коряковцева, Н. Г. Чанилова, О. Б. Тарнопольський та В. В. Титова та О.М.Устименко. Е.Г. Арванітопуло у своїх роботах приділяли особливу увагу проблемі реалізації проектної методики навчання ІМіК у навчальних закладах різних типів.

У методиці бракує досліджень щодо використання методу проєктів для формування ЛСКК в англomовному говорінні. Потрібно зазначити, що для того щоб проектна методика була ефективна у вивченні іноземної мови, потрібно щоб викладач чітко розумів, що являє собою проектна методика, її зміст, мета та структура, а також правильно розробляв та використовував спеціальні вправи. Викладач повинен урізноманітнювати діяльність студентів і залучати їх не тільки до індивідуальної, але й до групової діяльності в процесі роботи над проектом.

Саме тому **актуальність дослідження** полягає у необхідності підвищення ефективності та урізноманітнення процесу навчання шляхом розробки методики формування ЛСКК в англomовному говорінні з використанням методів проєкту.

Об'єктом дослідження виступає процес формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні у майбутніх вчителів з використанням методу проєктів.

Предметом дослідження є методика формування лінгвосоціокультурної компетентності в говорінні у майбутніх учителів англійської мови з використанням методу проєктів.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, практично розробити та перевірити ефективність проектної методики в англomовному говорінні під час педагогічної практики.

Для досягнення мети передбачається вирішення таких **завдань**:

- 1) визначити роль та зміст лінгвосоціокультурної компетентності в говорінні;
- 2) визначити психолого-педагогічні передумови використання проєктної діяльності в навчальному процесі мовного ЗВО;
- 3) дослідити особливості організації проєктної діяльності студентів мовного ЗВО;
- 4) розглянути етапи проєктного навчання у формуванні ЛСКК;
- 5) розробити комплекс вправ і завдань для формування ЛСКК у студентів на основі проєктної методики;
- б) перевірити ефективність розробленої методики та сформулювати методичні рекомендації для формування ЛСКК в говорінні на основі проєктних технологій.

Для вирішення завдань були застосовані такі **методи дослідження**:

- 1) Аналіз психолого-педагогічної та методичної наукової літератури з викладання іноземних мов для визначення ступеня реалізації проєктної методики з метою формування ЛСКК;
- 2) опитування студентів з метою визначення їхнього ставлення до проєктної методики навчання англійської мови;
- 3) пробне навчання з метою перевірки ефективності розробленої методики.

Гіпотеза формування лінгвосоціокультурної компетентності в говорінні за допомогою методу проєктів у студентів мовних закладів.

Наукова новизна дослідження роботи полягає у тому, що в ній теоретично обґрунтовано доцільність використання проєктної методики для формування ЛСКК в говорінні на заняттях у мовному ЗВО; проаналізовано роль і зміст процесу формування ЛСКК у студентів на основі проєктних технологій.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці комплексу вправ і завдань для формування лінгвосоціокультурної компетентності у говорінні в студентів шляхом проєктної методики.

Апробація основних положень і результатів дослідження проводилась під час науково-практичної конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови» (14.05.21). Були опубліковані тези «Типологія проєктів для формування лінгвосоціокультурної компетентності в говорінні» обсягом 2 сторінки.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи зумовлюються її цілями і завданнями. Робота містить перелік умовних скорочень, вступ, три розділи, висновки, резюме, список використаних джерел, додатки. Повний обсяг роботи – 100 сторінок. У роботі використано 65 джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ

1.1. Роль та зміст лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні у майбутніх учителів

У зарубіжній літературі дослідники по-різному трактують поняття «компетентність». Дж. Равен вважає, що компетентність - це здатність, яка слугує для виконання певних дій в певній галузі, яка включає в себе знання, навички, мислення та відповідальність за свої дії [41, с. 6].

На думку С.С.Вітвицької, компетентність - це також здатність людини до діяльності у певній галузі, до якої входять знання, уміння, навички і досвід їх використання та відповідальність за виконання дій [5, с. 54].

Для І.О.Зимньої, компетентність – якість особистості, яка ґрунтується на знаннях, та виявляється в продуктивній діяльності та відображається у її поведінці та у спілкуванні з іншими людьми в процесі вирішення завдань [12,12].

Г.К.Селевко підтримує думку І. Зимньої, яка полягає в тому, що компетентність розглядається як особистісна риса, готова до діяльності, яка ґрунтується на знаннях, досвіді, які вже отримані в процесі навчання і соціалізації та яка має на меті самостійну діяльність людини [44, с. 139]. На думку вченої, компетентність значно ширше поняття ніж знання, вміння, та навички, оскільки вона включає не лише ті складові, які мають знання, уміння і навички, а й такі складові як мотиваційна, етична та соціальна. З вищезазначеного можна зробити висновок, що для оволодіння компетентністю, потрібно досягнути достатнього рівня інтелектуального розвитку, вміти критично мислити, бути здатним до саморефлексії та самооцінки.

В навчальному процесі студент повинен займати роль медіатора у рідній та іноземній культурі різних народів [31,с. 153]. Культура різних народів породжує мовну картину світу ,яка утворює носія мови,тому важливо пам'ятати, що мова слугує не лише способом спілкування,а й способом для оволодіння культурами різних народів [47, с. 30], тому метою викладачів є навчання ІМ та іншомовної культури, протягом якого відбувається формування лінгвосоціокультурної компетентності.

Н. Б. Нацюк стверджує, що формування ЛСКК має сприяти розвитку у студентів об'єктивного сприйняття іноземної мови і культури, толерантного ставлення до інших культур, розвивати здатність розуміти поведінку представників інших народів та досягти взаєморозуміння з ними [31, с. 153].

Правильно організоване викладання іноземних мов має на меті розвиток толерантного та шанобливого ставлення до різних культур.Іноземна мова повинна забезпечити міжкультурне спілкування та порозуміння між людьми різних культур.Таким чином формування ЛСКК відіграє важливу роль в навчанні студентів ,оскільки викладач спрямовує комунікативну діяльність у співвіднесенні із етнічними та культурними особливостями мови ,якої вивчається. [46, с. 92].

Поняття «лінгвосоціокультурна компетентність» є досить новим у методиці викладання іноземних мов і культур. Багато дослідників, серед яких: І.А. Бачинська, Н.Ф. Бориско, Н. В.Кардашова, Н.В.Осадча, В.В.Сафонова приділяли велику увагу дослідженню цього поняття.

Феномен ЛСКК має багато визначень поняття, структури та змісту. Крім того, він є багатокomпонентним, оскільки складається з декількох компонентів [30,с.425].

Для І.А.Бачинської, «лінгвосоціокультурна компетентність-система лінгвістичних та екстралінгвістичних знань, мовленнєвих навичок та вмінь, які забезпечують особистості вступати в міжкультурну комунікацію»[1, с. 217].

Н.В.Кардашова вважає, що лінгвосоціокультурна компетентність – це цілісна система країнознавчих та фонових знань про національні традиції, звичаї,

специфіку вербальної та невербальної поведінки, умінь використовувати ці знання [19, с. 366].

Важливим для дослідження визначити та охарактеризувати структурні компоненти лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. Н.В Кардашова виділила наступні компоненти лінгвосоціокультурної компетентності:

- 1) лінгвістична;
- 2) соціокультурна;
- 3) культурознавча;
- 4) лінгвокраїнознавча;
- 5) соціальна;
- 6) лінгвокультурознавча;
- 7) соціолінгвістична;
- 8) країнознавча компетентності [19, с. 366].

С. Ю. Ніколаєва виділяє три види субкомпетентностей ЛСКК: соціолінгвістичну, соціокультурну та соціальну [30, с.425].

У понятті *«соціолінгвістична компетентність»* С. Ю. Ніколаєва вважає, що це здатність особистості вибирати, вживати і розуміти мовні та мовленнєві засоби іншомовного спілкування з національно-культурною семантикою відповідно до контексту, ситуації і стилю спілкування [30, с. 428].

Соціокультурну компетентність трактує методист як здатність особистості освоювати різноманітні культурологічні, країнознавчі, соціокультурні і міжкультурні знання і користуватися ними для досягнення своїх цілей в іншомовному спілкуванні [30, с. 429].

Що стосується третьої субкомпетентності, то С. Ю. Ніколаєва стверджує, що *соціальну компетентність* можна вважати здатністю особистості вступати в комунікативні стосунки з представниками інших країн у певних ситуаціях [30, с. 430].

Варто зазначити, що формування лінгвосоціокультурної компетентності є засобом для більш кращого розуміння власної культури. Буває, що людина не має конкретного уявлення про ту чи іншу соціокультурну ситуацію до прямого зіткнення з нею. У цьому випадку людина підсвідомо починає аналізувати не тільки іншомовну, а й свою культуру. Таким чином, кожен раз при контакті з іншомовною культурою підвищується обізнаність про власну, що є цінним для розвитку особистості в цілому.

В практиці професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови формування лінгвосоціокультурної компетентності здійснюється в рамках практичного курсу іноземної мови. Розвиток лінгвосоціокультурної компетентності в рамках практичного курсу іноземної мови носить несистематичний характер і часто обмежується читанням навчальних текстів соціокультурної тематики і читанням художньої літератури іноземною мовою. Використання художніх текстів поза сумнівом, дозволяє вирішувати лінгвосоціокультурні завдання навчання. Автентична література дає можливість студентам познайомитися з різними формами мовного узусу, формулами ввічливості, фонові і безеквівалентної лексики, тим самим сприяючи кращому розумінню специфіки і своєрідності культури, мова якої вивчається. У навчанні іноземних мов і культур (ІМіК) слід ознайомлювати студентів з правилами спілкування і зразками поведінки під час комунікації, вербальними і невербальними засобами спілкування та формувати в них уміння правильно їх розуміти і навіть уміти поводитися в типових повсякденних ситуаціях. Дуже важливо розвивати в студентів соціокультурну спостережливість і вміння рефлексії розбіжностей в культурах країн, а також здатність бачити, розуміти та інтерпретувати ситуацію і предмет спілкування, висловлювання і дії представника іншої культури.

Формування ЛСКК нерозривно зв'язане з оволодінням студентами всіма мовними і мовленнєвими компетентностями. В процесі навчання студент повинен мати не тільки добре розвинену мовну та мовленнєву

компетентності, але бути обізнаним в соціокультурних особливостях країни, мову якої він вивчає, а також вміти їх зіставляти із особливостями власної країни .

М. Байрам (M. Byram) зазначає, що міжкультурний аспект відіграє важливу роль у формуванні ЛСКК, оскільки він розвиває міжкультурного мовця (intercultural speaker), який готовий до взаємодії з культурою країни, мова якої вивчається [57, с. 6].

Опанування ЛСКК є дуже важливим в навчанні студентів, оскільки вона забезпечує краще засвоєння мови, допомагає зрозуміти її національно-культурну специфіку та оволодіти іншомовною комунікативною компетентністю на відповідному рівні. Таким чином, Н.В.Карадшова зазначає три цілі формування ЛСКК майбутніх учителів, а саме освітню, мета якої:

- ознайомити студентів із національними традиціями, національною культурою, етикетом країни;
- розширити кругозір студентів.

У формуванні ЛСКК майбутніх учителів важливу роль відіграє розвивальна мета, яка зосереджує увагу на розвитку у студентів мотиваційної, пізнавальної та комунікативної сфери особистості.

Виховна мета формування ЛСКК полягає у вихованні шанобливого ставлення до народів; культури спілкування та зацікавленості студентів до іноземної мови. [19,с. 366].

Варто сказати, що лінгвосоціокультурна компетентність є важливим процесом для ефективного міжкультурного спілкування, яка акцентує увагу на особливостях мов і культур різних народів, на розвиток певних особистісних якостей, які допомагають реалізовувати міжкультурне спілкування, тому важливо для людини розуміти цінність національної культури та толерантно ставитись до культур інших народів.

Варто сказати, що традиційні форми роботи не забезпечують розвитку всіх компонентів лінгвосоціокультурної компетентності. В епоху інформаційних

технологій, коли існують широкі можливості спілкування з носіями мови, не можна говорити про достатній рівень формування у студентів лінгвосоціокультурної компетентності. Ефективним та оптимальним при формуванні ЛСКК слід визнати метод проєктів. Вміння викладача розробляти власні навчальні матеріали для розвитку лінгвосоціокультурної компетентності студентів, які б відрізнялися сучасністю, відповідали умовам навчання і особливостям студентів, є вкрай важливим, оскільки метод проєктів забезпечує гнучкість в організації навчального процесу і відрізняється нестандартністю, що дає можливість студентам самостійно використовувати отримані на заняттях знання для вирішення практичних завдань.

Підсумовуючи зазначене, варто сказати, що ЛСКК є багатоконпонентним феноменом, та її роль полягає в оволодінні ІМ як засобом міжкультурної комунікації, в якій студент має роль посередника між рідною та іншомовною культурою різних народів, який повинен розуміти поведінку представників інших народів та бути готовим до міжкультурної комунікації.

1.2. Психолого-педагогічні передумови використання методу проєктів для формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні у майбутніх учителів

Одним із сучасних та ефективних методів для формування ЛСКК в говорінні є метод проєктів, але для того щоб відбулась успішна реалізація формування ЛСКК на основі методу проєктів, потрібно розглянути психолого-педагогічні передумови використання проєктної діяльності в навчальному процесі. При вивченні особливостей студентів викладачеві слід враховувати той факт, що всі студенти різняться за віком, розвитком інтелектуальних здібностей та індивідуальними особливостями, оскільки різний віковий період характеризується своїм типом провідної діяльності.

Студенським віком вважають проміжок від 17 до 25 років. Психологи визначають цей час як період «пізня юність – рання зрілість» [40, с. 8]. Варто зазначити, що І. О. Зимня виділяє основні новоутворення студентського віку, такі як: пізнавальна мотивація, соціальна активність і наявність інтелектуальної і соціальної зрілості [14, с. 384]. Особливу роль у молодому віці відіграє професійне самовизначення, навчання, нове становище студентів у суспільстві та їхні спільні професійні інтереси [40, с. 8].

На думку І. С. Кона, головними характеристиками юнацького віку вважається розвиток логічного мислення, образної пам'яті, розвиток розумової діяльності та інтерес до пошуку. Автор зазначає, що молоде покоління починає шукати сенс свого життя, здійснює саморефлекцію в процесі самовизначення. В результаті пошуку сенсу свого життя, у студентів починаються формуватись ціннісні орієнтації, власні переконання та світогляд [26 с. 110].

Самооцінка в даному віці здійснюється в порівнянні ідеального власного «Я» з реальним «Я». Але ідеальне «Я» може бути випадковим, а реальне «Я» ще не

оцінено самою особистістю [40, с. 12]. Ці протиріччя можуть викликати у студента внутрішню невпевненість у собі, саме тому проєктна діяльність є ефективним шляхом подолання цих протиріч і внутрішньої невпевненості, тому варто надавати можливість студентам виражати своє «Я» в процесі проєктої діяльності.

Крім того, в даному віці переважає розвиток інтелектуальних здібностей, а також відбувається розвиток мислення та пам'яті [35, с. 82-83]. Варто зазначити, що саме в студентські роки відбувається підвищення рівня концентрації уваги, осмислення і структуризація засвоєного матеріалу в пам'яті студента [14, с. 185]. В цьому випадку проєктна діяльність має перевагу, оскільки навчає студентів концентруватися на важливій інформації, вміти узагальнити вивчене та допомагає тренувати пам'ять .

Важливу роль відіграє інтерес до навчання студентів. Для того щоб його досягнути, потрібно студентам давати можливість показувати свою ініціативність та висловлювати свою точку зору, навіть якщо вона не співпадає з точкою зору інших студентів та з викладачем. Проєктна методика є одним з таких методів, який забезпечує інтерес до навчальної діяльності, за умови якщо викладач буде розробляти цікаві та інтерактивні завдання. Створення проблемної ситуації та пошуки її вирішення формує інтерес до навчання [17, с. 25]. Як наслідок, проєктна методика допоможе студентам розкривати свою індивідуальність, забезпечить підвищення мотиваційної сфери та пізнавальних інтересів студентів.

В. В. Титова наголошує, що в студентів відбувається взаємодія в процесі роботи над проєктом. Комунікація відбувається в групах, де кожен учасник проєкту є відповідальним за результат проєкту та виконує в групі певну соціальну роль. Викладач є відповідальним за створення сприятливих умов в колективі, для того щоб студенти могли розкрити свій потенціал в групах, тому в процесі роботи над проєктом відбувається автономія особистості [48, с. 138]. Таким чином, метод проєктів розвиває не тільки професійні якості, але й також індивідуальні навички особистості.

Аналіз науково-методичної літератури показав, що методисти, які досліджували особливості навчання за проєктною методикою, по-різному підходили до визначення її психологічних та педагогічних передумов. О.Б.Тарнопольський і С.П.Кожушко вважають, що психологічними засадами проєктної методики є конструктивістський підхід. Увага В.В.Тітової зосереджена на проблемному навчанні, Н.Г.Чанілова вважає, що дану методику потрібно вивчати з позиції розвиваючого навчання, для Є.С.Полата важливим є навчання у співробітництві, Е.Г.Арванітопуло зазначає комплекс принципів, серед яких варто відзначити такі:

- психологічні (орієнтація на “зону найближчого розвитку”, особистісно-діяльнісне навчання);
- дидактичні (проблемність навчання та індивідуалізація навчання).

Л.С.Виготський, С.Л.Рубінштейн були основоположниками особистісно-діяльнісного підходу, пізніше ними займалась І.О.Зимняя. Відповідно до цього підходу, особистість є суб'єктом діяльності, і її формування відбувається в процесі спільної діяльності та спілкування між людьми. Суть особистісного компонента полягає в тому, що потрібно враховувати індивідуально-психологічні особливості, потреби, мотиви, здібності, інтелект тих, хто навчається. Не варто також забувати про врахування національних, вікових, статусних особливостей. Завдання, які пропонуються, повинні бути зрозумілими і мають стимулювати особистісну, інтелектуальну та мовленнєву активність студентів.

В особистісно-діяльнісному підході набувають значення такі фактори, як процес навчання, об'єкт навчання, модель спілкування між студентом і викладачем. Об'єктом їхнього навчання є мовленнєва діяльність, яка зумовлюється потребою студента висловити свою думку. Варто зазначити, що не виникає потреба в спілкуванні іноземною мовою, оскільки створюється природна ситуація, що спонукає студентів до застосування іноземної мови. Схема взаємодії студента і викладача набуває вигляду суб'єкт-суб'єктного партнерського навчального співробітництва.

В діяльнісному компоненті підходу студент виступає суб'єктом навчальної діяльності, навчальна діяльність - процес оволодіння іноземною мовою, а об'єкт вивчення виступає мовленнєва діяльність. І.О.Зимня окреслила основні характеристики діяльності:

- предметність (те, на що спрямована діяльність);
- вмотивованість (як внутрішня так і зовнішня);
- цілеспрямованість (передбачення в мисленні результату діяльності і шляху його реалізації за допомогою певних засобів);
- усвідомлення, яке стосується як суб'єкта діяльності (усвідомлення себе, рефлексія), так і змісту процесу діяльності.

Такі дослідники як Fried-Booth, Титова В.В., Тарнопольский О.Б., Кожушко С.П. вважають проєктну роботу потенційно мотивуючою під час якої підвищується позитивна мотивація, впевненість, оскільки навчання має на меті отримання конкретних практичних результатів (продуктів) і сприяє активізації студентів, на відміну від абстрактного навчання, яке не пов'язане з конкретною предметною діяльністю [61, с. 88].

Для Н.Г.Чанілової, проєктна методика розглядається як тип розвиваючого навчання. У розвитку людини виділяють три аспекти: психічний пізнавальний процес, особистісний та діяльнісний аспекти. Вони формуються саме в студентському віці та удосконалюються протягом навчання. Л.С.Виготський стверджує, що навчання спонукає до розвитку особистості та базується на його актуальному рівні [6, с. 480]. В умовах навчання за проєктною методикою цей принцип полягає в тому, що студентам пропонуються комунікативні проблемні завдання, які трохи перевищують їхні можливості. В ході роботи над проєктом, вони самостійно обирають способи діяльності, виправляють свої помилки, знаходять способи вирішення проблеми, в процесі яких отримують нові знання, та вдосконалюють свої навички і вміння. Завдяки роботі над проєктом відбуваються позитивні зміни в інтелектуальному, особистісному та діяльнісному аспектах. Проєктна робота забезпечує вдосконалення особливостей мислення,

розвиток творчості, креативності, уяви та асоціативності. Розвиток студента як особистості співвідноситься з ускладненням мотиваційної сфери, рефлексивності та самооцінки. Також у процесі роботи над проектом вдосконалюється психологічна сфера діяльності студента, оскільки студент в змозі встановити власні цілі та мотиви його діяльності.

Великої популярності мав конструктивістський підхід, який вивчався M. Williams, R.L. Burden. Даний підхід має іншу назву-соціально-конструктивістський. Основоположники даного підходу M. Williams і R.L. Burden вважають, що тим, хто навчається, належить центральна роль, адже вони створюють та набувають знання в процесі навчання та у процесі взаємодії в соціумі.

У конструктивістському підході відбувається залучення студентів до взаємного оцінювання і самооцінювання. Студенти можуть вибирати навчальний матеріал, самі обирають як ним розпоряджатись та в яких джерелах здійснювати пошук. В умовах даного навчання створюються сприятливі умови для самостійного й усвідомленого навчання, підвищується мотивація, відбувається співробітництво у вирішенні завдань. Основне завдання викладача полягає у забезпеченні розвитку особистості, сприянні позитивного „Я-образу” та у формуванні почуття самосвідомості.

Д. Джонасен сформулював наступні принципи даного підходу:

- 1) створення середовища, в якому навчання відбувається у контексті реального світу;
- 2) застосування практичних підходів до вирішення реальних проблем і завдань;
- 3) викладач пропонує студентам стратегії, необхідні для виконання завдань;
- 4) навчальні цілі повинні обговорюватися зі студентами, а не нав'язуватися їм;
- 5) оцінювання є засобом самоаналізу;
- 6) забезпечення студентів засобами, які допомагають їм аналізувати численні прояви дійсності;

7) навчальний процес повинен внутрішньо контролюватися і аналізуватися самими студентами [33, с. 91- 92].

Проектна методика тісно пов'язана з проблемним навчанням, адже обов'язковою умовою навчально-проектної діяльності є постановка проблемно-пошукових, дослідницьких завдань, які для студентів ЗВО є ще й життєво практичними в їхньому майбутньому професійному середовищі. Основами проблемного навчання займалися О.М. Матюшкін та М.І.Махмутов, які вважають, що навчальний процес неможливий без такого складника як проблемне навчання, у якому завдання вирішуються як і самостійно так і під керівництвом викладача. У процесі проблемного навчання викладач висуває проблему і шляхом зацікавлення до неї, стимулює студентів до пошуку її вирішення. Таким чином, проблемне навчання дозволяє студентові висловити свою точку зору та показати свою власну позицію стосовно проблеми чи ситуації [16, с. 292-293]. Проблемне навчання є актуальним та важливим для навчання іноземної мови для професійного спілкування, оскільки О.Б. Тарнопольський і С.П.Кожушко зазначають, що "будь-яка професійна комунікація проблемна за самою своєю суттю". М.І.Махмутов трактував поняття «проблемне навчання», як один із типів розвиваючого навчання, в якому поєднуються систематична пошукова діяльність студентів із засвоєнням ними готових висновків науки; процес взаємодії викладання і учіння має на меті формування пізнавальної самостійності, стійких мотивів навчання, розумових і творчих здібностей студента [16, с. 292].

Беручи за основу визначення В.В. Сафонові, проблемне викладання можна вважати діяльністю викладача, який створює різноманітні завдання, які мають на меті сприяти активізації розумової і мовленнєвої діяльності студентів у процесі оволодіння професійно орієнтованими мовленнєвими навичками та вміннями. Такі завдання носять інтегрований характер, які включають в себе професійно значущі проблеми. Вони формулюються у вигляді проблемних ситуацій. В.В.Сафонова у своїй праці сформулювала певні дидактичні вимоги до проблемної ситуації, яка повинна:

- враховувати професійні потреби, інтереси, можливості та набутий досвід студентів;
- ґрунтуватись на раніше засвоєних знаннях і спрямовувати пізнавальну діяльність на пошук і дослідження;
- передбачати теоретичні чи практичні завдання, завдяки яким студенти можуть отримувати нові знання або знаходити різні способи вирішення проблем;
- сприяти формуванню творчого підходу до майбутньої професійної діяльності [43,271].

Навчання у співробітництві (cooperative learning) набуло популярності на початку 1980-х років. Дослідженням цього методу займалися такі американські педагоги: Дж. Аронсон (1978), Р.Джонсон і Д.Джонсон (1987). На їхню думку, мета вчителя полягає у чіткому плануванні заняття, зважаючи на певну поетапність:

- створити групи з різними рівнями навченості;
- пояснити завдання й перевірити його розуміння;
- сформулювати кінцеву мету навчальної співпраці;
- здійснювати постійну перевірку навчальної співпраці;
- підвести підсумки заняття;
- проаналізувати успішність та оцінити навчальні досягнення студентів [38, с.137-138].

Метою навчання у співробітництві є оволодіння знаннями, уміннями і навичками кожним студентом, а також важливу роль відіграє формування комунікативних умінь. На відміну від індивідуального навчання, яке є конкурентним, навчання в співпраці пропонує студентам шукати спільну вигоду в сильних сторонах один одного (взаємно ділитися інформацією, оцінювати ідеї). Кожен учасник здобуває успіх тоді, коли група успішно виконує завдання. Даний метод не виключає індивідуальної самостійної роботи. Навчання у співробітництві вимагає від студентів ґрунтовні знання матеріалу всіма членами проєктної групи,

для того щоб досягти спільної мети. Вони обговорюють різні варіанти вирішення проблеми, висловлюють свої власні ідеї. Внаслідок такої роботи, у студентів формуються інтелектуальні та комунікативні вміння і здатність працювати в групах. Є.С.Полат зазначає, що використання методу навчання у співробітництві дозволяє ефективно підготувати студентів до роботи над проектом і становить важливу частину самої проектної технології [37, с.272]. Співробітництво лежить в основі навчання в групі. Успіх групи залежить від особистого вкладу кожного студента, оскільки кожен студент має різний рівень інтелекту, різні здібності та вміння, але група має рівні можливості, для того щоб досягти успіху та реалізувати свої цілі.

В процесі роботи над проектом студенти спілкуються між собою, обговорюються в групах вирішення проблем, таким чином розвивають вміння монологічного та діалогічного мовлення. Під час прослуховування автентичного аудіо- та відеоматеріалу формуються аудитивні вміння. Коли студенти працюють над різними видами текстів, у них формуються компетентність в читанні. Важливою частиною в навчанні ІМ є розвиток писемного мовлення, яке відбувається в процесі написання різних видів текстів, письмових звітів або доповідей. В цілому, проектна діяльність сприяє розвитку професійних і особистісних навичок людини та підвищує мотивацію до навчальної діяльності у студентів.

Для успішної реалізації методу проектів, варто виділити умови, які треба враховувати в роботі над проектом, а саме:

- 1) дидактичні ;
- 2) організаційно-педагогічні;
- 3) психолого-педагогічні;
- 4) соціально-педагогічні [14; 15; 52].

Сприятливими умовами для реалізації проектної діяльності можна відокремити ті, що зосереджують увагу на відборі змісту навчання, формах, прийомах і засобах навчання. В проектній методиці дуже важливу роль відіграє правильний відбір актуальних завдань, які спрямовані на професійну діяльність студента. Тому

дуже важливо обирати таку тематику, яка має на меті опрацювання набутих навичок і умінь і мала професійну спрямованість.

Варто зазначити організаційні умови, які полягають в підготовці до реалізації проекту. Відповідно до типів проектів, їхніх цілей та завдань потрібно визначити їхню тривалість, кількість учасників, кінцевий продукт, систему оцінювання кінцевого продукту. Важливим етапом роботи є виконання проектної роботи, коли студенти вже будуть виконувати в групах або самостійно, здійснюватимуть пошук необхідного матеріалу, а наприкінці роботи оцінять об'єктивно роботи своїх одногрупників, здійснять саморефлексію та обговорять шляхи для вдосконалення подальших робіт.

Важливими для реалізації методу проектів є психолого-педагогічні умови, які зосереджують увагу на індивідуальних особливостях студентів. При створенні завдання, викладачеві потрібно враховувати індивідуальні та інтелектуальні якості студентів, оскільки варто зазначити, що існує ланка студентів, які надають перевагу працювати самостійно, але є і ті студенти, яким краще працювати в групах. Проектна методика має на меті навчити студента проявляти свою індивідуальність, продемонструвати свої сильні сторони та навчитись ефективно працювати в команді. Викладач може розподілити обов'язки між студентами, для того щоб робота над проектом була ефективніша. Студенти натомість будуть відчувати комфорт в своїх групах і це позитивно позначиться на результаті роботи над проектом. Недарма Б. Т. Лихачов стверджував, що необхідно узгоджувати навчальний процес з індивідуально-психологічними особливостями людини [28, с.647].

Важливими умовами для успішної реалізації проекту є соціально-педагогічні, які полягають у сприятливому психологічному кліматі в студентській групі, оскільки відбувається взаємодія не тільки студент-викладач, але й викладач-студент-студент. Взаєморозуміння та позитивна взаємодія студентів під час роботи над проектом позначиться на успішності проекту, тому важливо дотримуватись демократичного стилю спілкування викладача і студента, який

сприяє створенню сприятливої атмосфери, поваги, взаєморозуміння між учасниками освітнього процесу. Позитивна атмосфера в колективі налагодить міцні стосунки між студентами і викладачем в їхній подальшій навчальній співпраці.

Проаналізувавши вікові та інтелектуальні особливості студентів, варто зробити висновок, що при роботі зі студентами підліткового юнацького віку, педагогам необхідно ретельно вибирати види діяльності, які об'єднуюватимуть всі домінанти підлітка і відповідати потребам даного вікового періоду, з огляду на особливості нового покоління Z, оскільки проєктна діяльність позитивно впливає на розвиток пізнавальної, особистісної та емоційно-вольової сфери особистості. Діяльність повинна бути суспільно значущою і творчою, що буде задовольняти потреби студентів до самостійності, самоствердження і самореалізації. Більше того, проєктна діяльність може бути організована з використанням комп'ютерних та мобільних технологій, що є настільки актуальним для молодих людей. В рамках проєктної діяльності існує можливість відмовитися від безпосереднього контролю викладача, що в свою чергу, є ще одним мотивуючим для студентів фактором.

Проєктна методика дає можливість продемонструвати свої здібності, творчість, самостійність, лідерські якості та розвивати свої пізнавальні інтереси, концентрацію, навчає взаємодії в колективі, а також сприяє зацікавленості до навчання. Крім того, основною перевагою проєктної діяльності є можливість включення особистості в процес розробки і реалізації проєктів, тобто відбувається активізація пошукової активності. Це надає позитивний ефект на розвиток дослідницьких здібностей студентів.

1.3. Характеристика методу проєктів для формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні

Метод проєктів, розроблений американським вченим-методистом У. Кілпатріком, забезпечує можливість самостійно здобувати знання в процесі вирішення поставлених завдань або проблем, користуючись знаннями з інших предметів і розвиваючи дослідницькі вміння студентів.

У. Хольцбаур (U. Holzbaur) зазначає, що проєктна методика поєднує не лише вивчення іноземної мови, але й підвищує розумову діяльність студента, тому викладач повинен спонукати студентів до пошукової, самостійної та творчої діяльності [62, с. 67].

Метод проєктів зосереджує увагу на дослідницьких, інформаційних та інших проблемних завдань та на їх розв'язання. Проєктна технологія спрямована на створення студентами особистого кінцевого продукту в результаті роботи над проєктом. Залежно від типу проєкту можуть бути різні види кінцевих продуктів даного виду діяльності. Такими кінцевими продуктами може бути написання сценарію, видання буклету, веб-сайту, стіннівки, мультимедійної презентації та постановка п'єси тощо.

Реалізація проєктної діяльності залежить від типу проєкту Російський дослідник Ф. Бегьом пропонує дану класифікацію проєктів:

- країнознавчі проєкти;
- лінгвокраїнознавчі проєкти;
- соціолінгвістичні проєкти [2, с. 45].

Також є класифікація ,відповідно якої російські дослідники поділяють їх за ознаками практичного оволодіння іноземною мовою, комунікативного розвитку та ознайомлення з культурознавчими знаннями [33, с. 14].

Зарубіжні методисти запропонували проекти, які класифікуються за кінцевим продуктом, характером координації, кількістю учасників, тривалістю проекту, місцем проведення та зв'язком з навчальним планом [54, с. 101; 59, с. 131].

Як зазначає Ф. Л. Столлер (F. L. Stoller), тип проекту залежить від багатьох факторів, а саме: цілей, відповідності вимогам курсу, рівнем знань та умінь групи, аудиторного часу, інтересів студентів та доступності матеріалів [65].

Німецькі дослідники вважають, що кожен проект повинен мати певні характеристики, а саме:

- 1) Цілеспрямованість, де важливо не тільки кінцевий результат роботи, але й мета навчання;
- 2) структурованість, тобто проект має мати чітку структуру з чітко установленою метою, засобами роботи і термінами виконання;
- 3) результативність. Дидактична ціль повинна бути присутня в проекті і проект має слугувати додатковим методом для опанування теми [63, с. 14].

Є. С. Полат класифікує проекти за такими ознаками:

- 1) домінуючі у проекті метод або вид діяльності;
- 2) предметно-змістова галузь;
- 3) характер координації ;
- 4) характер контактів;
- 5) кількість учасників проекту;
- 6) тривалість проекту [37, с. 72].

За домінуючою ознакою методу або виду діяльності Є. С. Полат виділяє дослідницькі, творчі, рольово-ігрові, ознайомлювально-орієнтовані проекти (інформаційні) та практико-орієнтовані (прикладні) проекти.

За ознакою предметно-змістової галузі, проекти були класифіковані на монопроекти та міжпредметні проекти.

За характером координації проекту з боку викладача виокремлювались проекти з відкритою, явною координацією та з прихованою координацією.

За ознакою *характер контактів* виділяють внутрішні, регіональні та міжнародні проекти.

За *кількістю учасників* проекти можуть бути особистісні, парні та групові.

За *тривалістю* проекти бувають короткострокові, середньострокові і довгострокові [37, с. 72–78].

Варто також розглянути певні характеристики щодо застосування методу проектів, які запропонувала Є.С. Полат, а саме:

1. *З позиції суб'єктних відносин учасників проекту.* Основну роль в проектній роботі належить студенту як суб'єкту проектної діяльності та його потреби та інтереси у вивченні іноземної мови. Студент може виконувати різні ролі в процесі роботи над проектом, оскільки він ініціює роботу, виконує її, контролює хід роботи, є відповідальний за кінцевий результат продукту. Проектна робота не має на меті створювати конкуренцію або змагання між учасниками прокату, а навпаки зосереджує свою увагу на груповій взаємодії, ефективність якої залежить від багатьох чинників, таких як взаєморозуміння, повага до учасників групи та до їхніх думок, взємодопомога, підтримка та взаємовідповідальність всієї групи, а також спільне завдання для досягнення мети. Роль викладача під час роботи над проектом змінюється, оскільки він не тільки здійснює контроль студентів та їхніх кінцевих продуктів, але й стає одним з учасників колективу і може виконувати різні ролі. Варто зазначити, що сприятливий клімат в колективі залежить від викладача, оскільки саме він має організувати так роботу, щоб студенти ввійшли в робочу творчу атмосферу та мали натхнення та захоплення з боку викладача у ході виконання проекту.

2. *З позиції характеру навчальної діяльності.* Проблемно-пошукове завдання або задача є одним з основних вимог до виконання проекту, оскільки воно зорієнтоване на досягнення певного кінцевого продукту. Таке проблемно-пошукове завдання розвиває у студентів уміння правильно здійснювати пошук необхідної інформації та правильно відбирати її серед великого обсягу матеріалу. В ході виконання проектної роботи велику роль відіграє формування навчально-

стратегічної компетентностей, оскільки студент самостійно керує своєю діяльністю, формулює завдання, організовує поетапне їх виконання та створює кінцевий продукт, який згодом і оцінює його. На ефективність виконання проектної роботи впливають також особистісні риси студента. Варто відмітити, що студент під час виконання проектної роботи повинен використовувати навчальні засоби, додаткові матеріали, які забезпечуть оволодіння навчально-пізнавальною діяльністю та допомагають здійснити саморефлексію наприкінці роботи над проектом.

3. З позиції змісту навчально-проектної діяльності. Зміст проектної роботи зосереджує увагу на особистісну, пізнавальну мотивацію студента та враховує інтереси усіх учасників проектної групи. Це забезпечує сприятливі можливості для самореалізації, креативності, автономії студента. Особистісний кінцевий продукт є основною вимогою проектно-дослідницької діяльності, який вважається результатом навчально-пізнавальної, інформаційно-дослідницької та творчої діяльності студента. Таким чином створюються умови в яких студент оволодіває іноземною мовою ,створюючи кінцевий продукт , в ході роботи над яким, студент демонструє здатність до самостійного прийняття рішень та відповідальність за результат своєї навчальної діяльності.

4. З позиції цілей практичного оволодіння іноземною мовою та культурою. Проектна робота має на меті орієнтацію на вирішення реальних та актуальних задач та завдань, які пов'язані з вивченням іноземної мови та іншомовної культури, для того щоб забезпечити умови для їх використання у міжкультурних комунікативних ситуаціях і таким чином перевірити рівень сформованості комунікативних умінь. В проектній роботі дуже важливо використовувати різні види усного та писемного іншомовного спілкування під час вирішення дослідницьких чи творчих задач. Проектна робота не повинна безпосередньо корелювати із змістом навчальної програми, а повинна стати навчально-дослідницькою проектною діяльністю з використанням іноземної мови.

5. З позиції розвитку продуктивної навчальної діяльності проєктна технологія має забезпечувати розвиток у самостійній роботі студента і створювати сприятливі умови для продуктивної навчальної діяльності за умови:

- орієнтація на створення власного продукту;
- реалізації творчого потенціалу студента;
- актуалізації важливих мотивів навчальної діяльності;
- актуалізації взаємодії суб'єктів навчальної діяльності;
- інтеграції міжпредметних знань;
- процес засвоєння іноземної мови і культури входить у реальну інформаційно-освітню, проєктно-дослідницьку та соціально-культурну діяльність;
- створення умов для формування навчально-стратегічної компетентності у галузі вивчення мови.

З точки зору формування навчально-стратегічної компетентності і розвитку автономності студента, він повинен послідовно засвоювати усі компоненти навчальної діяльності, а саме:

- установка цілей та структуризація навчальної діяльності, яка полягає у визначенні мети і типу проєкту, пошуку необхідних матеріалів, розробці програми навчальної діяльності;
- стратегії та прийоми навчальної діяльності, які необхідні в процесі роботи над проєктом: пошук інформації під час читання інформаційних джерел, підготовка усних та письмових доповідей;
- здійснення саморефлексії та самоконтроль мовленнєвих дій на етапах роботи над проєктом;
- здатність нести відповідальність за характер та кінцевий продукт проєкту ;
- взаємодія з проєктною групою у процесі розв'язання задач[47, с.336–340].

В проєктній діяльності існують певні вимоги до її використання, а саме:

- наявність важливих проблем чи завдань для їх розв'язання;
- різноманітні форми діяльності студентів;

- визначення кінцевої мети проєктів;
- визначення базових знань необхідних для роботи над проєктом;
- визначення проблеми, знаходження способів її розв'язання, оформлення кінцевих продуктів, аналіз зібраних даних, узагальнення висновків;
- відповідне оформлення результатів виконаних проєктів [39, с. 93-96].

Спираючись на досвід у використанні методу проєктів в навчанні іноземної мови, варто виокремити певні властивості використання даного методу у мовному закладі освіти:

- 1) метод проєктів є ефективним для навчання студентів будь-якого курсу, для студентів молодшого курсу варто розглядати творчі та інформаційно-дослідницькі проєкти;
- 2) складні проєкти варто проводити впродовж кількох пар, дотримуючись поетапного його виконання;
- 3) під час самостійної роботи варто пропонувати студентам виконувати певні справи та завдання перед тим як розробляти власний проєкт ;
- 4) проєктна діяльність стимулює рівень зацікавленості студентів до вивчення ІМ [53, с. 379].

Проєктний метод має достатню кількість переваг для студентів, а саме:

- 1) активізує знання з ІМ;
- 2) забезпечує краще засвоєння вивченого матеріалу;
- 3) розвиває у студента самостійність, критичність мислення ;
- 4) формує навички командної роботи;
- 5) навчає методам пошуку, збору, аналізу та синтезу інформації для вирішення поставлених навчальних завдань;
- 6) навчає презентувати проєкт перед публікою;
- 7) допомагає формувати лідерські якості та навички роботи в групах ;
- 8) розвиває творчі здібності студентів;

9) надає свободу вибору в процесі роботи над проєктом.[53, с. 379-380].

З.Я.Шацька зазначає недоліки використання проєктних технологій на заняттях, а саме:

1. незрозуміле структурування предмету та визначення проблематики для розробки проєкту;
2. незрозумілість цілей і завдань навчального проєкту, внаслідок якого студенти не зможуть досягти мети проєкту;
3. неготовність студентів працювати з проєктом через його складність;
4. небажання працювати в команді;
5. недостатньо розвинута матеріально-технічна база навчального закладу (обмеженість доступу до Інтернету, відсутність засобів для презентації результатів проєкту);
6. складність розробки системи оцінювання. [53, с. 380-381].

З метою визначення стану проблеми формування ЛСКК в говорінні засобами проєктних технологій було проведене опитування серед студентів II курсу (див. Додаток А), внаслідок якого було встановлено, що викладачі в недостатній мірі займаються проєктною діяльністю на заняттях. В результаті анкетування варто зазначити, що студенти надають перевагу різноманітним типам проєктів, оскільки є можливість проявити свою креативність у створенні унікального тексту, а також попрацювати над створенням фото, схем чи таблиць. Щодо вибору кінцевих продуктів, то більшості студентам до вподоби усна доповідь із застосуванням мультимедійної презентації Power Point, виготовлення стінгазети чи колажу, які дозволяють розкрити їх творчий потенціал. За формою проведення більшість студентів схильні до роботи в групах, але були й такі студенти, які надають перевагу працювати над проєктною діяльністю самостійно. В еру інформаційних технологій студенти обирають користуватись ресурсами Інтернету задля пошуку та збору необхідної інформації. Варто сказати, що для студентів існують певні труднощі при створенні проєкту, і як виявилось думки з цього приводу різні. Для

одних студентів викликають труднощі у само- та взаємооцінці проєктної роботи студентів, для інших труднощі пов'язані з вибором теми та кінцевого продукту. Також для студентів складним етапом є усна презентація результату своєї проєктної діяльності. Можливо, причиною цих труднощів є страх виступати перед публікою та невпевненість і невіра у себе .

Беручи до уваги результати опитування, вікові та інтелектуальні особливості молодих людей, можна дійти до висновку, що потрібно давати студентам проявляти свою креативність в різноманітних видах проєктів, адже систематичне написання творів для них є нудним і монотонним видом діяльності. Варто також сказати, що групові форми проведення проєктної діяльності позитивно впливають на учасників навчальної діяльності, оскільки в груповій взаємодії вони проявляють різні якості характеру, вчаться проявляти взаєморозуміння та повагу до думок своїх одногрупників та зміцнюють взаємовідносини в колективі .

Підсумовуючи вищезазначене, варто сказати ,що для організації проєктної діяльності доцільно проводити інформаційно-дослідницькі, творчі, та рольово-ігрові проєктів, кінцевим продуктом яких може бути усна доповідь з використанням мультимедійної презентації, оформлення стінгазети, колажу, постеру, можливо також вдатись до драматизації. Головне, щоб діяльність була для студента цікавою, пізнавальною та актуальною.

Висновок до розділу 1

У цьому розділі була охарактеризована ЛСКК, яка виступає засобом міжкультурної комунікації та інструментом у діалозі різних культур. Розширення лінгвосоціокультурної компетентності в сучасному світі виконує особливу роль, де найчастіше виникають міжнаціональні взаємини, де чималу значимість відіграє комунікація між представниками різних культур. Проаналізувавши вікові особливості студентів, можна прийти до висновку, що при формуванні лінгвосоціокультурної компетентності в говорінні з використанням методу проєктів викладачеві необхідно ретельно вибирати види діяльності, які об'єднуюватимуть всі домінанти підлітка і які відповідатимуть потребам даного вікового періоду.

В даному розділі були згадані особливості організації проєктної діяльності та запропоновані різні класифікації проєктів. Крім того, зазначені основні вимоги до проведення проєктної діяльності, перелічено основні переваги та недоліки проєктної діяльності.

З метою визначення стану проблеми формування ЛСКК засобами проєктних технологій було проведене опитування серед студентів II-курсу факультету германської філології, внаслідок якого були виявлені певні труднощі у процесі роботи над проєктом та зазначені побажання студентів щодо вибору кінцевих продуктів. Було виявлено, що викладачі в недостатній мірі застосовують проєктну методику в навчальній діяльності, саме тому постало завдання в організації процесу ефективного формування ЛСКК з використанням методу проєктів.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ГОВОРІННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ

2.1. Принципи реалізації методу проєктів

Сучасна система навчання характеризується тим, що використання навчально-дослідницької діяльності в освітніх установах стало нагальною потребою і вимагає розробки принципів її здійснення в різних галузях гуманітарних наук. В результаті роботи над дослідженням розвиваються дослідницькі здібності студентів. Досягнення необхідного рівня володіння дослідницькими вміннями вимагає підвищення ефективності навчання, що є можливим тільки на основі сучасних підходів до організації підготовки та інноваційних технологій навчання.

В своїх дослідженнях І. А. Колесникова під *принципами* вважає «загальні регулятиви, які нормують діяльність та є об'єктивно обумовлені природою проєктування і тим самим визначають приналежність тих чи інших дій викладача до проєктної сфери» [24, с. 45].

Дослідниця виділяє такі принципи проєктної діяльності:

- 1) принцип прогностичності;
- 2) принцип поступовості;
- 3) принцип нормування;
- 4) принцип зворотного зв'язку;
- 5) принцип продуктивності;
- 6) принцип культурної аналогії;
- 7) принцип саморозвитку [24, с. 45-46].

Принцип прогностичності в якому основною метою є доцільність та ефективність роботи. Проєкт повинен мати не лише освітню мету, але й сприяти розширенню кругозору студентів.

Принцип поступовості зосереджується на поступовому переході від проєктної ідеї до формування мети і способу дій, тому згідно з цим принципом студенти мають бути проінформовані про всі етапи виконання проєкту. Слід зазначити, що студенти повинні бачити в ролі викладача наставника та інструктора, який заохочує студентів на роботу над проєктом і дає поради щодо його виконання, проте не втручається в процес презентації проєкту [56, с. 11-12].

Принцип нормування набуде чинності за умови проходження всіх етапів проєктної роботи, саме тому викладачеві потрібно заздалегідь розробити групу вправ та завдань, які підготують студентів до якісного виконання проєктних завдань.

Принцип зворотного зв'язку означає, що викладачеві необхідно отримати інформацію про результати виконаної роботи та дати поради щодо її покращення. Контроль проєктної роботи може бути здійснений з боку однокласників під керівництвом викладача.

Принцип продуктивності спрямовує на результативність проєктної роботи.

Принцип культурної аналогії свідчить про зіставлення з власними судженнями і результатами пізнавальної діяльності. Для студентів необхідно вміти проводити паралелі між культурними особливостями і здобутками рідної країни та країни, мова якої вивчається.

Принцип саморозвитку означає, що при вирішенні старих завдань, виникають нові завдання, які призведуть до розвитку нових форм проєктування.

Л. І. Колесникова виділила іншу класифікацію принципів, а саме:

1) *принцип добровільності вибору виду діяльності кожним студентом*. Для того, щоб визначитись з формою проведення проєктної діяльності, можна провести опитування, яке допоможе обрати ту форму, яка б підходила більшості групи;

2) *принцип урахування інтересів та психологічних особливостей певної вікової групи студентів.* При врахуванні інтересів та психологічних особливостей студентів відбувається розвиток позитивних і подолання негативних індивідуальних рис особистостей, їхній всебічний розвиток. Викладач повинен вивчати кожного студента, звертати увагу на їхні здібності та індивідуальні інтереси молодих людей;

3) *принцип посильності роботи та доведення її до логічного кінця.* Цей принцип означає, що, варто звертати увагу викладачеві на терміни виконання проєкту, кількість відведених годин та об'єм матеріалу студентів для опрацювання;

4) *принцип формування основ культури праці, якісне виготовлення та естетичне оформлення проєкту.* Для заохочення та мотивації студентів до естетичного оформлення кінцевого продукту проєкту, можна додати додатковий бали за оформлення презентацій.

5) *принцип значущості виконаних проєктів.*

Будь-який проєкт має певну мету, в даному випадку це розвиток лінгвосоціокультурної компетентності в говорінні;

6) *принцип дотримання правил безпеки праці.* Під цим принципом розуміється робоча обстановка, в якій студенти повинні обережно поводитись з приладами, які можуть використовуватися під час роботи [25, с. 20].

Деякі принципи проєктної діяльності І. А. Колесникової та Л. І. Колесникової є дидактичними. Серед них виділяються *принцип поступовості; урахування інтересів та психологічних особливостей певної вікової групи студентів; і принцип нормування* [45, с. 6]. Інші принципи можуть стосуватись не тільки проєктної діяльності, але й будь-якого практичного заняття з іноземної мови.

Серед загальних принципів організації навчального процесу, що забезпечують результативність навчально-дослідницької діяльності, виділяються О.Я. Коваленко:

- керівництво учителем у формуванні мотивів і стимулів студентів до навчального дослідження;
- розвиток інтересу до досліджуваного об'єкта, проблеми;
- індивідуалізація навчання;
- використання комп'ютерних технологій;
- розробка творчих завдань, які передбачають нестандартні рішення і самостійний пошук джерел інформації;
- поєднання методично і дидактично обґрунтованих методів, які сприятимуть формуванню творчих здібностей та розвитку пізнавальної діяльності [23, 134].

Ф.Бегьом виділив наступні принципи, необхідні для успішної реалізації навчально-дослідницької діяльності студентів:

- *принцип доступності*(повинен простежуватися наступний взаємозв'язок: проблемне питання - проблемний виклад – пошукова бесіда - самостійна дослідницька діяльність);
- *принцип свідомості*(студент повинен осмислити проблему, мету, завдання і самостійно їх сформулювати);
- *принцип природності*(запропонована студентові проблема не повинна бути надуманою, а повинна бути реальною, вона повинна бути цікавою та актуальною);
- *принцип експериментальності* (отримання нового знання, продукту, досягається в процесі дослідницької діяльності);
- *принцип індивідуальності*(необхідно враховувати при навчанні індивідуальні здібності і можливості студентів);
- *принцип раціонального поєднання індивідуальної і колективної освіти*(організація вчителем парних, групових та індивідуальних форм навчання в залежності від рівня складності досліджуваного матеріалу для розвитку самостійності і творчості студентів);
- *принцип активної діяльності студентів*(освоєння студентами знань, умінь, навичок, способів діяльності переважно в формі діяльнісного підходу до навчання);

- принцип практичної спрямованості навчання предметів природничого циклу (пропонується студентам вирішення завдань прикладного, практичного змісту);
- принцип контролю (застосовуються такі типи контролю: зовнішній контроль вчителя за діяльністю студентів, взаємоконтроль і самоконтроль);
- принцип зворотного зв'язку (повинен здійснюватися регулярно) [2,с.45].

Варто також зробити акцент на класифікацію О. В. Гладкої. Дослідниця виділяє наступні принципи:

- 1) представлення студентам важливої проблеми;
- 2) постановки запитань для глибшого дослідження проблеми;
- 3) представлення студентами результатів своєї роботи у вигляді певного кінцевого продукту;
- 4) використання комп'ютерних технологій;
- 5) частковий контроль роботи студентів у групах [8, с. 39].

Проаналізувавши принципи, можна дійти до висновку, що під час навчання і вивчення ІМ доцільно дотримуватися наступних принципів проєктної діяльності:

- прогностичності;
- добровільності вибору виду діяльності та самостійності студентів;
- культурної значущості і релевантності;
- цілеспрямованості на розвиток ІКК та її складників;
- урахування інтересів та психологічних особливостей студентів;
- поетапності (поступовості);
- урахування посильності роботи та доведення її до логічного кінця;
- використання різних засобів при роботі над проєктом;
- зворотнього зв'язку.

Німецька дослідниця, М. Румлер (M. Rummel) стверджує, що в процесі роботи над проєктом потрібно задати викладачеві наступні питання:

- 1) Чи зосереджена робота на поставлені цілі?

- 2) Чи зрозуміло студентам, які методи пошуку інформації вони мають застосовувати в процесі роботи над проєктом ?
- 3) Чи є результат після презентації проєкту?
- 4) Чи сприяв проєкт активній і динамічній співпраці студентів?
- 5) Чи добре працювали студенти в групах?
- 6) Чи вирішені усі питання, які виникли до, під час, та після презентації проєкту? [64, с. 58-59].

Для формування ЛСКК з використанням методу проєктів відіграють важливу роль принципи культурної значущості і релевантності, тому що проєктна робота повинна відображати лінгвосоціокультурні особливості рідної країни. Важливим принципом для формування ЛСКК є принцип зворотного зв'язку. За допомогою цього принципу викладач може визначити слабкі місця студентів у формуванні ЛСКК, дати поради щодо удосконалення робіт з проєктною діяльністю. Цей принцип діє під час оголошення та коментування оцінок.

Важливим фактором для проведення проєктної діяльності є наступні вимоги, а саме: активність учасників проєктної діяльності, реалістичність, контекстність [24, с. 46-49].

Вимога активності учасників проєктної діяльності означає добровільну участь у роботі та відношення студентів до виконання проєкту. Потрібно враховувати всіх учасників проєктної діяльності, які готові взяти участь в обговоренні проєктних проблем.

Вимога реалістичності означає те що, викладач повинен забезпечити студентів необхідними матеріалами та створити сприятливі умови для реалізації проєкту.

Вимога контекстності ґрунтується на тому що, не потрібно лише обмежуватись темою заняття, а охоплювати актуальні проблеми сьогодення.

Важливим є дотримання вимог та принципів проєктної діяльності в навчальному процесі, але потрібно пам'ятати, що успіх роботи залежить від

правильної організації та спільної діяльності студентів та викладача на всіх етапах проєктної діяльності .

В ході роботи нами були досліджені принципи проєктної діяльності таких дослідників як Л. І. Колесникової, І. А. Колесникової та О. В. Гладкої та було виокремлено одні з найважливіших принципів, серед яких: принципи прогностичності; урахування інтересів та психологічних особливостей певної вікової групи студентів; добровільності вибору виду діяльності та самостійності студентів; культурної значущості і релевантності; поетапності та зворотнього зв'язку.

2.2. Етапи формування проєктної методики

На сьогоднішній день немає єдиної класифікації щодо кількості і назв етапів реалізації проєктної технології в навчанні іноземних мов. Дослідники пропонують від 3 до 10 етапів, які в кожного дослідника називаються по-різному. На кожному етапі важливим факторами є зміст та мета діяльності студентів. Спочатку варто спланувати свою роботу, потім її виконати, презентувати свої доробки і в кінці оцінити та зробити висновки і рекомендації щодо майбутньої проєктної роботи. Реалізація проєктної діяльності студентів відбувається покроково, детально описуються основні етапи і конкретизуються цілі, завдання, способи та прийоми на кожному з них. Отож, можна виокремити чотири послідовних етапи проєктування:

- 1) підготовчий;
- 2) виконавчий;
- 3) презентаційний;
- 4) підсумковий [47, с. 349].

Перш ніж починати будь-який проєкт, варто провести бесіду або зробити опитування щодо знань студентів про даний метод в навчанні іноземних мов. Якщо вони не дуже обізнані в цьому методі, або просто не мали досвіду, то важливо студентам розказати про нього, щоб вони зрозуміли суть самої проєктної роботи, а вже згодом приступали вже над створенням свого проєкту.

На підготовчому етапі потрібно спланувати навчально-пізнавальну діяльність студентів. Спочатку пропонується проблема дослідження і створюються групи. У ході цього процесу потрібно визначити тему та формат кінцевого продукту (наприклад, письмовий звіт, брошура, стіннівка, створення відео). При цьому студенти можуть зібрати всі ідеї під час обговорення і таким чином вони досягнуть порозуміння щодо майбутнього завдання. Далі відбувається покрокове

планування проєктної роботи, для того щоб студенти успішно досягли свого результату. Вони обговорюють структуру проєкту, етапи виконання завдань, визначають джерела отримання необхідної інформації (наприклад, дослідження бібліотек, листи, інтерв'ю, факси, автентичні матеріали, анкетування). Варто врахувати навички студентів, які необхідні для збору інформації для свого проєкту та стратегії збору інформації, а також необхідні навички та стратегії для презентації остаточного проєкту своїм колегам та викладачеві. В даному етапі розподіляються функції кожного учасника проєкту. Перед розподілом обов'язків необхідно враховувати індивідуальні риси та здібності студентів, для того щоб створити сприятливий психологічний клімат в групах.

На виконавчому етапі починається мовна та мовленнєва підготовка студентів до виконання завдань проєкту, крім цього вони здійснюють пошук аналіз та систематизують зібрану інформацію. Важливо систематизувати її таким чином, щоб інформація відповідала суті проблеми. Також учасники проєктної діяльності можуть обмінюватись думками щодо проблематики, пропонувати власні ідеї та слухати ідеї своїх товаришів, для того щоб якнайповніше розкрити суть проблеми.

Однією з найважливіших особливостей проєктної роботи є презентація проєкту. Вона здійснюється на презентаційному етапі, де відбувається підготовка та організація презентації результатів проєктування. Студенти готують свої презентації і власне представляють відпрацьований та оформлений кінцевий продукт проєкту. Характер викладу залежатиме від форми кінцевого продукту. Публічний показ дає студентам додатковий стимул для кращої роботи та студенти позбавляються від страху виступати на публіці. Варто зазначити, що студенти повинні бути ретельно підготовані до демонстрації свого проєкту, для того щоб в кінці своєї презентації бути готовим відповісти на питання своїх колег.

На підсумковому етапі проєктної роботи студенти та викладач обговорюють, аналізують та оцінюють кінцеві продукти. Стосовно форм контролю, то це може бути самоконтроль або взаємоконтроль. Студенти можуть скористатися бланками

і анкетами для само оцінювання (див.Додаток Б) та взаємооцінювання(див. Додаток В) проектної роботи. На даному етапі учасники проектної діяльності також розмірковують про кроки, вжиті для досягнення своїх цілей, про комунікативні навички, та інформацію, яку вони отримали в процесі слухання презентацій. Вони також можуть визначити аспекти проекту, які можна вдосконалити в подальшій роботі над майбутніми проектами [47, 349].

Оцінювання проектної роботи є складною проблемою. Не є доцільним оцінювати проект лише на основі лінгвістичної точності. Оцінка повинна надаватися від загального враження від проекту, рівня креативності студентів, оформлення та змісту презентації та від відповідності матеріалу щодо теми (проблеми) проекту. Що стосується помилок, то варто сказати,що студенти більше звертають увагу на зауваження,які їм вказали в процесі роботи над проектом, ніж на ті помилки,які їм вказує викладач після демонстрації власного проекту. Не варто студентам сильно турбуватися про помилки, адже спілкуючись, студенти як правило, концентруються на змісті, а помилки природно, трапляються під час комунікації. Потрібно пам'ятати, що в проектній роботі не так важливе оцінювання, головне – це можливість в проектній діяльності розвивати креативність,уяву,критичне мислення,здатність до самоаналізу та самовираження студентів.

Варто розглянути етапи проведення проекту ,які запропонувала американська дослідниця Ф. Л. Столлер (F. L. Stoller):

1. Узгодження теми проекту між студентами та викладачем;
2. визначення кінцевого продукту проектної роботи;
3. структурування проекту;
4. підготовка до пошуку необхідної інформації;
5. пошук інформації;
6. підготовка студентів до збору та аналізу відібраної інформації;
7. збір та аналіз зібраного матеріалу;

8. підготовка студентів до презентації;
9. презентація кінцевого продукту проєкту;
10. оцінка студентами якості та презентації проєкту [65, с. 5-8].

Дослідник , І. Фрагуліс (I. Fragoulis), виділяє 4 етапи роботи над проєктом:

1. Планування, вибір теми проєкту студентами;
2. обговорення та планування подальшої роботи над проєктом (формування груп, розподіл ролей, підбір джерел інформації, вибір методів дослідження теми);
3. виконання проєктної діяльності (збір інформації, її аналіз та синтез, презентація кінцевого продукту проєктної роботи);
4. оцінювання проєктів з боку інших студентів та самооцінювання [60, с. 114-115].

На думку Н. Ф. Коряковцевої, повинно бути 9 етапів в роботі над проєктом:

1. Вибір цілей, проблеми, характеру, змісту та структури проєктної роботи під час обговорення між учасниками;
2. організація і планування виконання проєктної роботи;
3. вибір засобів , обговорення учасниками можливих засобів;
4. виконання проєкту, збір інформації, допоміжних видів роботи, обговорення й оцінювання результатів проєктної діяльності;
5. складання робочого варіанту проєкту, обговорення результатів збору інформації, підготовки матеріалів для презентації, визначення структури і оформлення проєктної роботи;
6. складання кінцевого вигляду проєкту, внесення коригувань до роботи та остаточне оформлення роботи, підготовка до презентації;
7. презентація проєкту , здійснення презентації дотримуючись вимог;
8. оцінка проєкту і його презентації, обговорення і оцінювання результатів виконання проєктної роботи;

9. обговорення і визначення форми й видів роботи для вдосконалення майбутніх проєктів [27, с. 133-139].

Проаналізувавши різні етапи проєктної діяльності, варто зазначити, що можна об'єднати певні етапи оскільки, на їх виконання не потрібно багато часу і студенти можуть з легкістю виконати їх самостійно. Це стосується етапу *визначення кінцевого продукту проєктної роботи* (Н.Ф.Коряковцевої) та *структурування проєкту* Ф. Л. Столлер (F. L. Stoller).

В етапах І. Фрагуліса (I. Fragoulis), потрібно розділити два етапи, такі як *збір інформації* та *презентація проєкту*. На нашу думку, ці етапи не можна віднести до виконавчого етапу, адже спочатку виконуються вправи та відбувається збір та аналіз необхідної інформації, а згодом вже презентується проєкт.

Наприкінці ХІХ ст. – на початку ХХ ст. сформувалися два способи навчання на основі проєктної методики: лінійний (за К. М. Вудвордом) та інтегративний (за Ч. Р. Річардсом). За лінійним способом навчання студенти спершу здобувають базові знання, навички та вміння з певної теми (проблеми), потім виконують вправи для формування і розвитку певних навичок та вмінь, а потім працюють над створенням проєктного продукту. Тобто студенти виконують наступні дії в такій послідовності:

- 1) ознайомлюються з мовним і мовленнєвим матеріалом;
- 2) виконують вправи для формування і розвитку відповідних навичок і вмінь;
- 3) виконують проєктне завдання.

За інтегративним способом Ч.Р. Річардса, студенти та викладач спершу домовляються про проблему, планують подальший процес проєктної діяльності і визначають необхідні знання, навички та вміння для вирішення проблеми. Останнім кроком є презентація результатів проєктної діяльності та їхній аналіз. Лінійна модель проєктного навчання була зображена Е. Г. Арванітопуло (див. Додаток Г). Інтегративну модель навчання іноземних мов і культур запропонувала Фредеріка Столлер (див. Додаток Д).

Обидві моделі використовуються у реальній практиці. Більш раціональною вважають інтегративну модель, згідно з якої студенти на початку вивчення теми планують майбутній проєкт, а потім послідовно реалізують його на кожному етапі. У ході проєктої роботи формуються і розвиваються необхідні мовленнєві навички та вміння. Спираючись на досвід, викладач може сам обирати відповідну модель проєктного навчання, яка буде доречно підібрана для того, щоб досягти поставлених цілей [47,с.350-351].

Проаналізувавши різні етапи проєктної діяльності вітчизняних та іноземних дослідників, серед яких Н. Ф. Коряковцева, Ф. Л. Столлер (F. L. Stoller), І. Фрагуліс (I. Fragoulis) та Н. Джалінус (N. Jalinius), було взято за основу наступні чотири етапи проєктної роботи: підготовчий, виконавчий, презентаційний та підсумковий.

2.3.Комплекс вправ для формування лінгвосоціокультурної компетентності в англомовному говорінні у майбутніх учителів з використанням методу проєктів

Після того, як було описано принципи проєктної діяльності та зазначено етапи формування в процесі роботи над проєктом, необхідно більш докладно розглянути комплекс вправ для перевірки ефективності даного методу в навчанні студентів іноземних мов.

Загальна мета проєкту: дослідити можливі питання/проблеми в межах теми “Higher Education”.

Тип проєкту: інформаційно-дослідницький.

Формат кінцевого продукту проєкту: В умовах дистанційного навчання студентами були обрані усна і мультимедійна презентації, в яких подаються результати опитування з наочним оформленням у вигляді діаграм та допоміжні засоби наочності (фотокартки/малюнки).

Зміст проєктної роботи: Студенти розподіляються на мінігрупи та обирають одну з можливих проблем проєкту. Студенти дотримувались поетапності проєкту. В процесі роботи над проєктом була застосована інтегративна модель навчання, оскільки вважаю ефективнішим спершу працювати над мовною та мовленнєвою підготовкою студентів, а згодом вже поступово формувати навички та уміння ,які необхідні в наступних етапах проєктної діяльності, а саме збору, систематизації, аналізу та презентації зібраного матеріалу.

На *підготовчому етапі* варто використовувати такі групи вправ:

- 1) для визначення теми проєкту;
- 2) для формулювання проблеми проєкту;
- 3) для актуалізації необхідної тематичної лексики.

Гр.1. Група вправ для визначення теми проєкту.

Вид вправи: обговорення цитат.

Вправа 1.

Інструкція: *Across the world higher education is considered a privilege that many people aspire to have, yet many of the youth neglect the opportunity to get a higher education, because they believe that there is no need to get a higher education in order to be successful in life. The question is whether higher education is important in our world now? Read three quotations below. Do you agree or disagree with them? Give your explanations.*

Рис.2.1.Цитати

Гр.2. Група вправ для формулювання проблеми проєкту.

Вид вправи: обговорення обраної проблеми у мінігрупах; узагальнення та систематизація ідей за допомогою денотатної мапи.

Вправа 2.

Інструкція: *We are discussing the big topic, which is called "Higher Education".*

a) *Discuss your ideas in small groups. Make a list of them.*

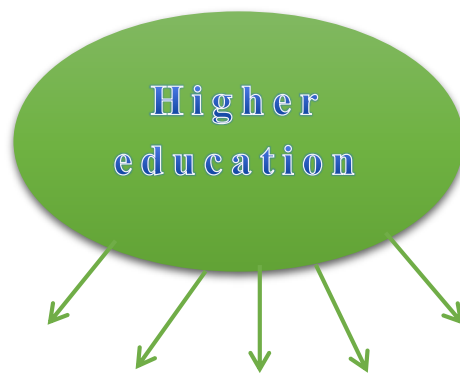

Рис.2.2. Денотатна мапа

b. Summarize your ideas in the mind-map below.

c) In your teams, choose one problem that is connected with our topic. Discuss your ideas in small groups.

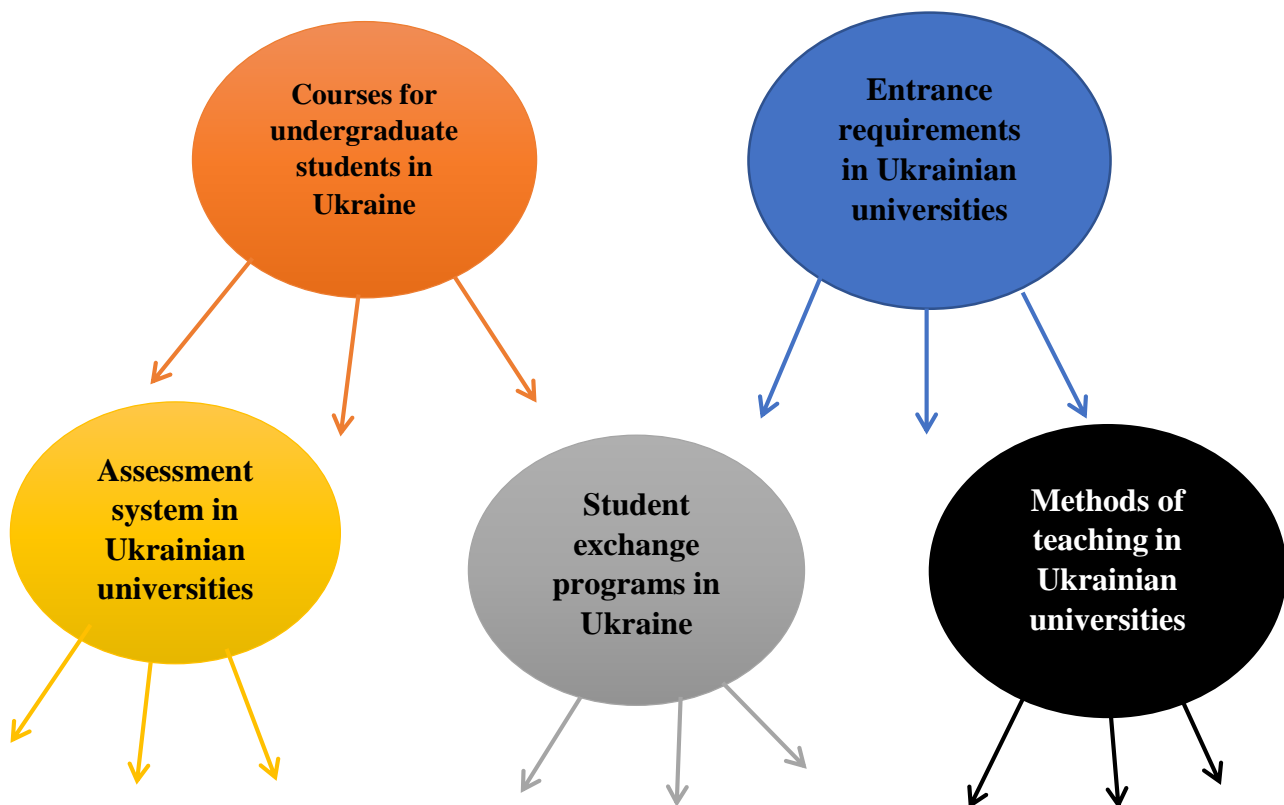

Рис.2.3.Денотатні мапи

Гр.3. Група вправ для актуалізації лексики.

Вправа 3.

Вид вправи: виконання тесту множинного вибору.

Інструкція: Before presenting the results of your project work refresh the essential vocabulary on the topic “Education”. Match the words and word-combinations with their definitions.

Примітка : вправа виконується в мережі Інтернет на навчальному ресурсі Wordwall.

Інтернет-посилання : <https://wordwall.net/uk/resource/24142381/education>

Вправа 4.

Вид вправи: заповнення таблиці.

Інструкція: Divide British and American words.

Dorms—hall of residence; homework—assignment; humanities – liberal arts; tutor – homeroom teacher; uni – school/college; A levels – high school leaving certificate; class/form – grade; fresher/first year student – freshman; second year student – sophomore; third year student – junior; final year student – senior; head teacher – principal; take an exam/sit an exam; marks – grades; academic staff – faculty; enrol on a course – enroll in a course; sports day – field day; crèche – day care/day nursery; staff room – teacher’s lounge; mark a test – check a test; break time/playtime – recess; school dinner – hot lunch.

Табл.2.1.

British variant vs American variant

British variant	American variant

Вправа 5.

Вид вправи: знаходження дефініцій аббревіатур.

Інструкція: Find the meaning of the following abbreviations:

BA, BSc, MA, MSc, PhD, post-doc, SAT, uni, finals, co-ed, Oxbridge, lab, postgrad, dorm.

На **виконавчому етапі** використовуються такі групи вправ:

- 1) для розвитку вмінь читання, аудіювання та говоріння;
- 2) для навчання укладання анкети та проведення опитування;
- 3) для навчання узагальнення результатів опитування у вигляді діаграм;
- 4) для організації пошуку інформації в мережі Інтернет;
- 5) для навчання написання та усного представлення звіту.

Гр.2. Група вправ для розвитку вмінь аудіювання з повним розумінням висловлення власної думки на понадфразовому рівні з опорою на ключові фрази.

Вид вправи: прослуховування аудіо та висловлення власної думки на понадфразовому рівні щодо проблеми з опорою на ключові фрази.

Вправа 6.

Інструкція: *Listen to TEDx Talk about what students of the future will expect from their University education by Ross Renton. Discuss his opinion in small groups. How do you imagine studying at university of your dream? Express your personal point of view. Make use of the phrases from these lists.*

Інтернет- посилання на TED Talk: <https://www.youtube.com/watch?v=qfZ3YYsM87c>

Примітка: Для висловлення своєї думки студентам було запропоновано користуватись таблицею (див. Табл.2.2.).

Табл.2.2.

Phrases for expressing opinion/ agreement/disagreement

To express your opinion	To express your agreement	To express your disagreement
In my opinion ...	I agree with ... that...	I don't agree that ...
To my mind ... As far as I am concerned ...	I share his / her view that...	I disagree ... I don't think so, because ...
Speaking personally, ...	He / she is quite right / absolutely right, saying that...	She / he is wrong, saying... I think otherwise, because... I don't think that's quite right to ...
From my point of view ...	He / she may be right, asserting that...	I don't agree with what he / she says on ...
As for me / As to me ...	I have come to the same conclusion...	I take a different view on ... I don't share his / her view on ...
My view / opinion / belief / impression is that ...	I hold the same opinion that...	On the contrary...
I would say that ... It seems to me that ...	I am of one mind / of the same mind on that question.	
I have no doubt that ... I am sure / I am certain that ...	I am at one with him / her on that point.	
I think / consider / believe / suppose / assume that ...		
I guess that ...		
It goes without saying that ...		

Гр.2. Група вправ для формування вмінь діалогічного мовлення.

Вид вправи: складання діалогів в ролях.

Вправа 7.

Інструкція: *Make up dialogues.*

- 1) Imagine that you are the lecturer at a prestigious university and you have to tell students about the importance of higher education.
- 2) Imagine that you are the president of the outstanding university and you need to tell the future students why they should enter your university.

Гр.3. Група вправ для навчання укладання різних типів анкет та проведення опитування.

Вид вправи: складання різних типів анкет за зразком.

Вправа 8.

Інструкція: *To learn the views of different people on the questions under your investigation, you are to make up a questionnaire to conduct a survey. Look through different types of questionnaires:*

Example 1: Multiple-choice questions (див. Додаток Е).

Example 2: Yes-No Questions (див. Додаток Ж).

Example 3: Open-ended questions (див. Додаток З).

Гр.4. Група вправ для навчання укладання анкет за зразком.

Вид вправи: навчання укладання анкети та проведення опитування.

Вправа 9.

Інструкція: *Working in small groups, make up a questionnaire.*

Гр.5. Група вправ для навчання узагальнення результатів опитування у вигляді діаграм.

Вид вправи: навчання створення діаграм з опорою на зразок та узагальнення результатів опитування у вигляді різних діаграм.

Вправа 10.

Інструкція: Present the results of your survey in a chart. Choose one of the suggested types of charts.

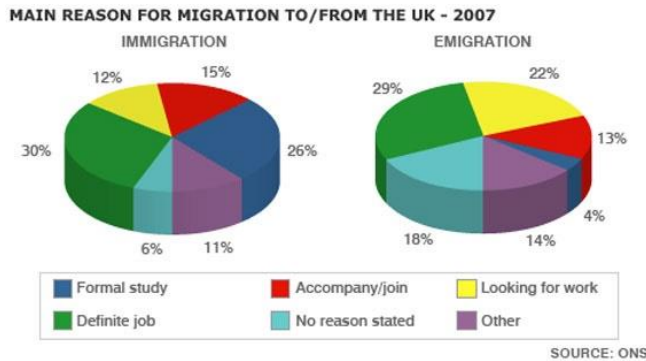

Рис.2.4.Кругова діаграма

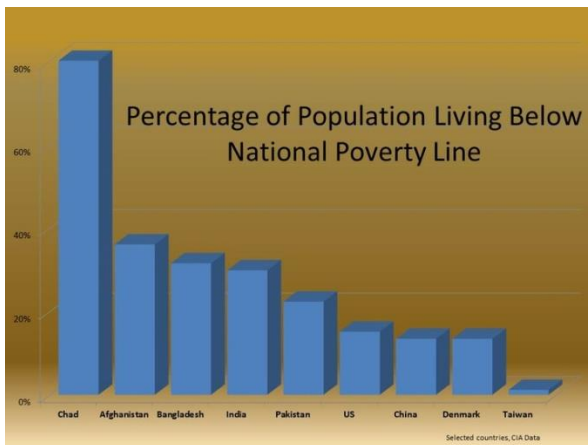

Рис.2.5.Гістограма

Гр.6. Група вправ для організації пошуку інформації в мережі Інтернет.

Вид вправи: читання та розуміння зразка тексту звіту з підкресленими ключовими словами та словосполученнями про проведене опитування.

Вправа 11.

Інструкція: Read the example of a survey report .Pay attention to the underlined key words and phrases.

b) Find information on the Internet about the problems of your investigation in foreign countries or at universities abroad.

Приклад звіту про результати дослідження (див.Додаток И).

Примітка: Студентам було запропоновано обрати одну з країн або один з університетів для порівняння та співставлення відповідно до обраної проблематики. Таким чином вони робили звіт на основі своїх анкетувань та на основі зібраної інформації щодо проблематики іншої країни або університету.

Гр.7. Група вправ для навчання написання та усного представлення звіту.

Вид вправи: обговорення результатів опитування та зібраної інформації у мінігрупах; звітування про результати дослідження з опорою на план-інструкцію.

Вправа 12.

Інструкція: *Working in your teams, discuss the information gathered and make a list of all important facts. Report in class on the results of your investigation using the scheme. Summarise all your ideas using the expressions from the table below:*

Схема для звіту про результати дослідження (див. Додаток К).

Фрази для висловлення подібності або відмінності явищ (див. Табл.2.3.).

Табл.2.3.

Similarity & Difference

Similarity	Difference
<i>One similarity / another similarity</i>	<i>In contrast, ...</i>
<i>Similarly / in a similar fashion / in the same way</i>	<i>Unlike ...</i>
<i>The same / as well / also</i>	<i>Conversely, ...</i>
<i>Likewise, ...</i>	<i>While / whereas / in comparison with... as opposed to...</i>
<i>Both ... pinpoint / showcase...</i>	<i>More / less ... than...</i>

<i>Parallel / analogous / common</i> <i>...in common</i>	<i>One difference / another difference</i>
<i>...share a common emphasis on...</i>	<i>Not as many details / not as much attention...</i>

На *презентаційному етапі* для застосовуються такі групи вправ :

- 1) для навчання створення усної презентації проєктів;
- 2) для навчання створення мультимедійної презентації.

Доцільним буде вживання рецептивних, комунікативних, рецептивно-продуктивних та комунікативних вправ.

Гр.8. Група вправ для навчання створення усної презентації проєктів.

Вид вправи: обговорення та аналіз зібраної інформації та результатів опитування у групах.

Вправа 13.

Інструкція: *In small groups, discuss and compile gathered information and the results of your survey. Think of the most significant and interesting facts you would like to tell your groupmates.*

Гр.9. Група вправ для навчання створення мультимедійної презентації.

Вид вправи: Ознайомлення зі структурою та мовними особливостями тексту усної презентації.

Вправа 14.

Інструкція: *Make an oral presentation of the results of your project work. Don't forget, that your presentation must include introduction, main body and conclusion. Use the key phrases given in the scheme below:*

Табл.2.4.

Useful Words and Phrases

PURPOSE	USEFUL WORDS AND PHRASES
TO STATE THE PURPOSE AND CONTENT OF THE SURVEY	<p><i>The aim/goal/purpose of this report is to present/examine/evaluate/assess/discuss/outline the results of the survey ...</i></p> <p><i>The report contains information gathered/collected/compiled from ...</i></p> <p><i>Students/people/respondents were asked about ...</i></p> <p><i>The data/information analyzed in this report was collected/obtained/compiled from ...</i></p>
TO PRESENT DATA/FACTS	<p><i>The majority/minority of respondents/those who responded/those who were surveyed/those interviewed stated/replied/reported/maintained/indicated that ...</i></p> <p><i>Of the (how many) ... students/people/respondents/those who were surveyed, (how many)... claimed that ...</i></p> <p><i>... per cent of those surveyed were of the opinion that ...</i></p> <p><i>A small/large number of respondents expressed ...</i></p>
TO ANALYZE DATA/FACTS	<p><i>... is/are generally viewed as/considered ...</i></p> <p><i>The facts suggest/imply/indicate/document that ...</i></p> <p><i>There seems to be a tendency to ...</i></p> <p><i>The general view/opinion may be caused/influenced by ...</i></p> <p><i>Unlike..., ... /Similarly, .../As a consequence, ...</i></p> <p><i>There's been a slight/significant/noticeable change in ...</i></p> <p><i>The views/opinions/viewpoints about ... seem to/appear to remain unchanged</i></p>
TO SUMMARIZE AND PRESENT CONCLUSIONS	<p><i>To sum up/To conclude/To put it briefly/in short, ...</i></p> <p><i>On the basis of the survey results, it might be concluded that ...</i></p> <p><i>It would be fair to conclude that ...</i></p> <p><i>The conclusion that can be drawn from these facts is that ...</i></p>

Гр.10. Група вправ для навчання створення мультимедійної презентації.

Вид вправи: Ознайомлення зі структурою та правилами укладання мультимедійної презентації.

Вправа 15.

Інструкція: *You are going to make a Power Point presentation. Before you begin, study the presentation structure scheme.*

Схема структури усної доповіді з опорою на мультимедійну презентацію (див.Додаток Л).

Схема структури презентації (див. Додаток М).

Гр.10. Група вправ для навчання створення мультимедійної презентації.

Вид вправи: Створення мультимедійної презентації з опорою на схеми.

Вправа 16.

Інструкція: *Create your own Power Point presentation on the issue investigated. Follow the recommendations from exercise 15.*

На *підсумковому етапі* використовуються вправи для організації самооцінювання проєктів та для організації взаємоконтролю та взаємооцінювання проєктів.

Гр.11. Група вправ для організації самооцінювання проєктів.

Вид вправи: заповнення форм, відповіді на запитання для самооцінення.

Вправа 17.

Інструкція: *Get ready to discuss your project with your groupmates. First, fill in the self-assessment form.*

Анкета для самооцінювання (див. Додаток Б).

Гр.12. Група вправ для організації взаємоконтролю та взаємооцінювання проєктів.

Вид вправи: заповнення форм, відповіді на запитання для взаємооцінювання; бесіда між студентами та викладачем.

Вправа 18.

Інструкція: *In small groups, discuss the projects presented by your groupmates and express your own opinion of them. Follow the plan:*

1. Was the project successfully presented?
2. Was it logically structured?
3. What new information have you learnt from the project?
4. What were the positive sides of the project?
5. What were the drawbacks of the presentation (oral and multimedia)? How would you improve it?
6. Were there enough illustrative materials (pictures, videos, charts, tables)?

b) Fill in the table.

Анкета для взаємооцінювання (див. Додаток В).

Висновок до розділу 2

У другому розділі були розглянуті принципи проєктної діяльності, які були представлені різними методистами і в результаті яких були виокремлені наступні принципи: прогностичності; урахування інтересів та психологічних особливостей певної вікової групи студентів; урахування посильності роботи та доведення її до логічного кінця; добровільності вибору виду діяльності та самостійності студентів; культурної значущості і релевантності; поетапності; продуктивності; використання різних засобів при роботі над проєктом; зворотного зв'язку.

В роботі було визначено чотири етапи формування ЛСКК в говорінні в процесі роботи над проєктом, зокрема підготовчий, початковий, виконавчий та завершальні етапи. На основі даних етапів був розроблений комплекс вправ та завдань, який б сприяв кращому формуванню ЛСКК в говорінні у студентів. Метою першої групи вправ на початковому етапі був розвиток мовної лексичної компетентності.

Друга група вправ на виконавчому етапі була призначена для розвитку у студентів мовленнєвих компетентностей в аудіюванні та говорінні. Також студенти мали змогу укласти свої власні анкети за зразком та провести опитування щодо їхньої проблеми та створити діаграми щодо результатів дослідження. Студентам було запропоновано здійснити пошук інформації про країну або університет стосовно обраної проблематики та порівняти її з інформацією, яку вони зібрали стосовно своєї країни. Студенти також вчилися в усній формі демонструвати звітність результатів дослідження.

Важливим етапом для студентів було ознайомлення зі структурою та оформленням презентації як і усної так і мультимедійної. На презентаційному етапі студенти продемонстрували свої кінцеві продукти. На завершальному етапі відбулось обговорення робіт студентів та було проведене оцінювання проєктів, обговорення у формі бесіди шляхів подальшого вдосконалення майбутніх робіт.

РОЗДІЛ 3. ПРОБНЕ НАВЧАННЯ З ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ГОВОРІННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ

3.1. Організація пробного навчання

З метою перевірки ефективності розробленої у попередньому розділі методики навчання і доцільності її впровадження у навчальний процес, було розроблено пробне навчання, яке проводилося у I семестрі з 13 вересня по 8 жовтня 2021 навчального року (8 занять з практики мовлення). У ньому взяли участь 15 студентів групи СОа 19-20 спеціальності «Середня освіта (Мова і література англійська)» факультету германської філології.

Під час пробного навчання необхідно було виконати наступні завдання:

- 1) розробити гіпотезу пробного навчання;
- 2) розробити та провести вхідне опитування з метою визначення стану проблеми формування ЛСКК в англomовному говорінні засобами проєктних технологій;
- 3) вивчити навчальні матеріали та розробити на їх основі групи вправ і завдань для формування ЛСКК в говорінні з використанням методу проєктів;
- 4) організувати проєктну роботу студентів;
- 5) провести аналіз та інтерпретувати результати пробного навчання.
- 6) сформулювати висновки щодо ефективності розроблених вправ, а також щодо оптимального варіанту застосування проєктної методики у формуванні лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні.

В структурі проведеного пробного навчання, у відповідності із зазначеними вимогами, потрібно виокремити чотири фази:

- 1) організація;

- 2) реалізація;
- 3) констатація;
- 4) інтерпретація.

На етапі підготовки було визначено мету пробного навчання, розроблено гіпотезу, підготовлено навчальні матеріали, розроблено опитування для студентів щодо визначення стану використання викладачами методу проєктів в навчанні іноземної мови та розроблено критерії оцінювання рівня сформованості ЛСКК в говорінні під час представлення проєктної роботи.

Метою пробного навчання була перевірка ефективності методики формування ЛСКК в англomовному говорінні засобами проєктних технологій у студентів другого курсу. Спираючись на теоретичні передумови формування лінгвосоціокультурної компетентності в говорінні була сформульована *гіпотеза*, згідно з якою формування ЛСКК засобами проєктних технологій у студентів II курсу буде ефективнішим за умови застосування під час навчального процесу розробленого комплексу вправ і завдань, а також дотримання поетапності виконання проєктної роботи.

Для вивчення рівня сформованості ЛСКК в говорінні був проведений вхідний контроль, в якому взяли участь 15 студентів групи СОа 19-20. Метою цього вхідного контролю було з'ясувати рівень сформованості ЛСКК в говорінні у студентів 2 курсу. Пробне навчання проходило з теми "Higher Education". Студентам було запропоновано розповісти про університет мрії. Максимальний бал (5) студенти могли отримати за кожний критерій.

Табл.3.1.

Результати вхідного контролю

№ п/п	Прізвище та ім'я студента	Рівень сформ. ЛСК	Рівень вільного викладу думок	Рівень мовної компетент.	Загальна оцінка
1.	Жученко Катерина	2	3	3	2,6

2.	Здоровец. Анна	3	4	3	3,3
3.	Карпенко Саша	2	4	3	3
4.	Козюк Марія	3	5	4	4,3
5.	Корець Вікторія	3	5	4	4,3
6.	Кутько Тимур	2	2	2	2
7.	Левочко Ольга	3	4	3	3,3
8.	Мельник Марина	3	4	4	3,6
9.	Нікул Еліна	3	3	4	3,3
10.	Паршивл. Іра	3	4	4	3,6
11.	Попович Єлизавета	3	4	3	3,3
12.	Супрун. Анна	3	4	4	3,6
13.	Шнайдер Інна	4	3	3	3,3
14.	Шхалах. Дар'я	3	2	3	2,6
15.	Щадей Катерина	3	4	3	3,3

Дані результати свідчать про те, що ЛСКК в говорінні та рівень мовної компетентності не достатньо сформований у студентів.

Результати ранжування відповідей відображені на Рис. 3.1.

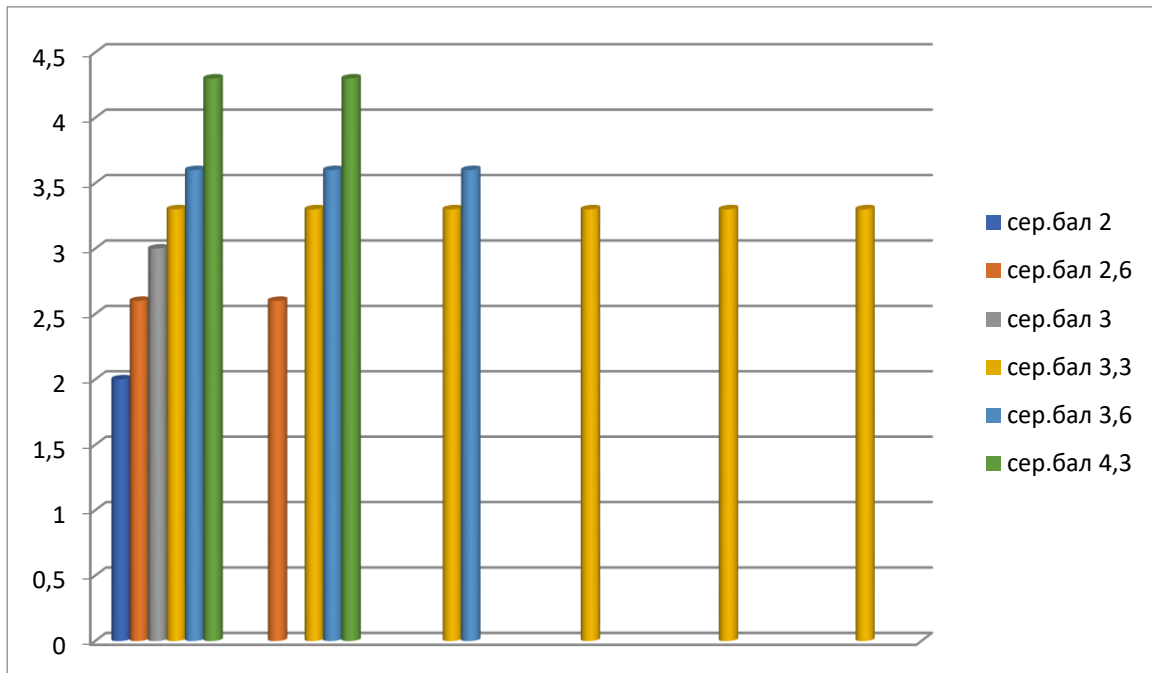

Рис. 3.1. Ранжування результатів перевірки оцінювання

Після результатів експерименту викладач розробив комплекс вправ для реалізації проектної методики та згодом поетапно виконувались завдання студентами на кожному занятті.

3.2. Хід і результати пробного навчання

Після проведення вхідного контролю відбулася безпосередня підготовка до проєктної діяльності. Студентам було запропоновано різноманітні завдання на різних етапах проєктної діяльності.

Впродовж фази реалізації на першому (підготовчому) етапі студенти виконали вправи і завдання на визначення теми проєктної роботи, сформулювали проблеми, обговорили в малих групах план виконання проєкту. Варто сказати, що при виборі загальної теми було враховано всі індивідуальні та вікові особливості студентів даного курсу, вона була актуальною та важливою для студентів.

Спочатку студентам було запропоновано подивитись на цитати відомих людей та обговорити їх. На цьому етапі студенти з'ясували, яку інформацію вони хотіли б представити у своєму дослідженні, розподілили функції і завдання учасників групи та визначились з форматом кінцевого продукту проєкту. В умовах дистанційного навчання кінцевим продуктом була обрана усна доповідь з використанням мультимедійної презентації. На даному етапі також студенти виконували вправи на формування лексичної компетентності.

На виконавчому етапі студенти вдосконалювали мовленнєві компетентності, а саме компетентності в аудіюванні, в монологічному та діалогічному мовленні. Студентам було запропоновано подивитись TED Talk, обговорити його та висловити власну думку щодо прослуханого. Їм були запропоновані сталі фрази та кліше для висловлення своєї думки, згоди та незгоди. Студенти також знайомились з різними типами анкет, оскільки їхнім наступним завданням було створити власну анкету на основі дослідження своєї проблеми та презентувати результати проведеного опитування у вигляді діаграм.

Наступним кроком було створення власних анкет. Далі студенти повинні зібрати результати анкетувань та зобразити їх у вигляді діаграм. Їм було запропоновано також різні види діаграм. Згодом студенти повинні були зробити

доповідь щодо результатів свого дослідження. Опорою для написання доповіді був текст, який запропонував викладач. Студенти повинні були звернути увагу на структуру тексту та на слова-зв'язки в даному тексті. Коли студенти зібрали всю необхідну інформацію, вони почали працювати над доповіддю, дотримуючись поетапної структури викладу матеріалу. Перш ніж представити свою роботу, вони зібрали всю необхідну інформацію та склали план доповіді. Варто сказати, що студенти не тільки аналізували інформацію стосовно проблематики дослідження, а порівнювали ситуацію цієї проблеми в університетах за кордоном. При підготовці до усної презентації, студентам також було надано пам'ятки-інструкції щодо правильної структури змісту презентації та слова-зв'язки. Перед підготовкою до створення мультимедійної презентації, студенти ознайомились з структурою та вимогами до її оформлення. Потім студенти займались створенням власної презентації.

На презентаційному етапі відбулась демонстрація мультимедійних презентацій результатів проектної роботи з опорою на усну доповідь.

На фазі констатації або на підсумковому етапі проводився аналіз та обговорення кінцевих продуктів проектної діяльності студентів. Крім того, відбулося обговорення найкращих презентацій та надані поради для вдосконалення майбутніх проектних робіт студентів. Спираючись на опитувальники для взаємооцінювання, студенти оцінили результати проектної роботи студентів. Крім того, вони заповнили картки для самооцінювання, в яких вони вказували чого вони навчились, яких знань та умінь здобули у процесі роботи над проектом, які зазначили переваги та недоліки власного проекту та з якими труднощами зіткнулись в процесі роботи. Викладач використовував отриману інформацію для загального оцінювання проектної діяльності студентів.

Що стосується оцінювання, то воно відбувалось таким чином: студенти повинні були виставити бали у діапазоні від 0 до 5 кожній групі студентів, де «0» ставився за невиконання критерію, «5» за повне дотримання критерію. Було запропоновано 6 критеріїв, які об'єднувались у 2 блоки: «Структура» і «Якість»

(див. Додаток Н).

За перший блок «Структура» можна було отримати максимум 9 балів. Максимально по 3 бали можна було отримати, виконавши три наступні вимоги:

- 1) Вступна вправа на зняття мовних труднощів або питання для аудиторії стосовно теми презентації;
- 2) завдання для перевірки уваги слухачів під час прослуховування доповіді;
- 3) чітка структура та належне оформлення презентації.

За другий блок «Якість» можна було отримати максимум 15 балів за дотримання наступних критеріїв:

- 1) використання активної лексики з теми;
- 2) використання сталих виразів і кліше;
- 3) використання граматичних конструкцій.

Максимальний бал становив 24 бали. Після підрахунку всіх балів, було виведене середнє арифметичне значення та занесене до таблиці (див. Табл.3.2.). Після цього була виставлені додаткові бали (по 5 за кожний критерій) від викладача за:

- 1) рівень сформованої ЛСКК;
- 2) рівень вільного викладу думок;
- 3) уникання граматичних, фонетичних та лексичних помилок.

(Див. Додаток П).

Якщо студент набрав від 0 до 20 балів, він отримував «2», від 25 до 29 – «3», від 30 до 34 – «4» і від 35 до 39 – «5». Результати оцінювання усних презентацій студентів за обраними критеріями наведені в таблиці 3.2.

Табл.3.2.

Результати оцінювання проєктних робіт

№ п/п	Прізвище та ім'я студента	Оцінка за критерії	Оцінка за критерії виставлена викладачем			Загальна оцінка у балах
			Рівень сформов. ЛСКК	Вільний виклад думок	Уникання Г,Л,Ф.помилкок	
1.	Жученко Катерина	18	4	4	3	3
2.	Здоровець. Аня	20	4	4	3	4
3.	Карпенко Саша	15	4	3	3	3
4.	Козюк Марія	23	5	4	5	5
5.	Корець Вікторія	22	5	4	4	5
6.	Кутько Тимур	14	3	2	2	2
7.	Левочко Ольга	18	4	4	3	3
8.	Мельник Марина	20	4	4	5	4
9.	Нікул Еліна	20	4	4	4	4
10.	Паршивл. Ірина	21	5	4	4	4
11.	Попович Єлизавета	18	4	3	4	3
12.	Супрунов. Анна	21	5	5	4	5
13.	Шнайдер Інна	20	4	4	3	4
14.	Шхалах. Дар'я	16	3	3	3	3
15.	Щадей Катерина	19	4	4	3	4

Особливості ранжування відповідей відображені на Рис. 3.2

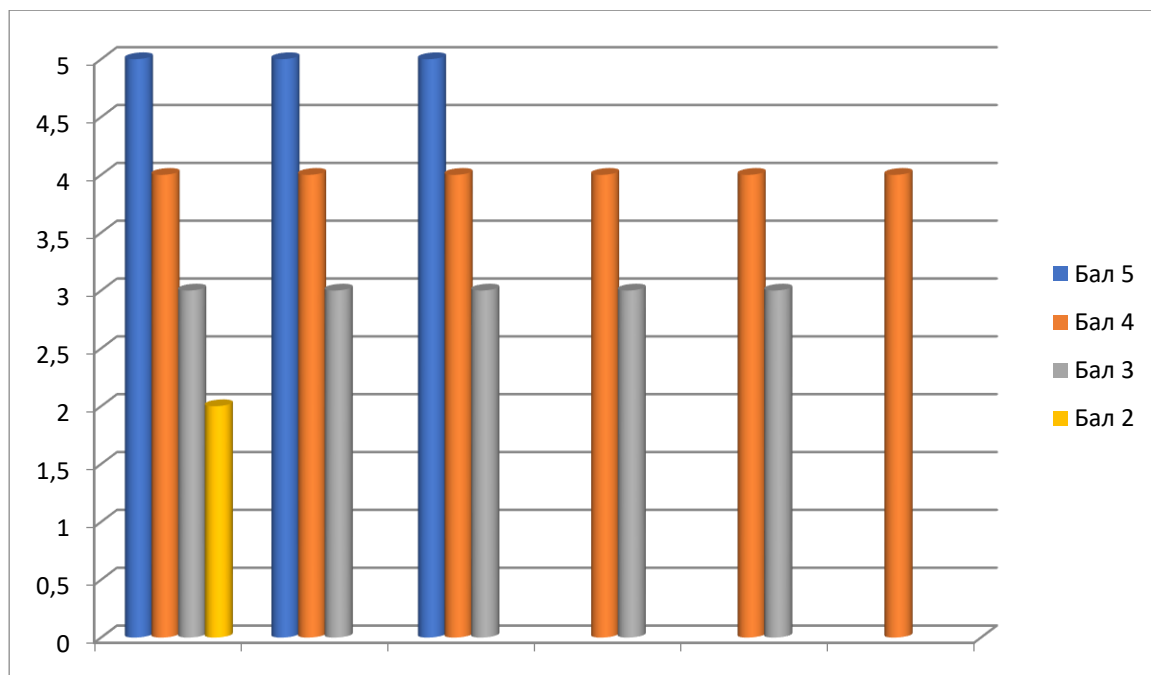

Рис.3.2. Результати оцінювання підсумкового контролю

Якщо порівняти результати вхідного і підсумкового контролю, то можна зазначити, що після застосування методу проєктів відбулися прогресивні зміни у формуванні ЛСКК в говорінні. (Див. Табл.3.3.).

Табл.3.3.

Порівняння результатів вхідного та підсумкового контролю

№ З/п	Прізвище та ім'я студента	Оцінка вхідного контролю	Оцінка підсумкового контролю
1.	Жученко Катерина	2,6	3
2.	Здоровецька Анна	3,3	4
3.	Карпенко Олександра	3	3
4.	Козюк Марія	4,3	5
5.	Корець Вікторія	4,3	5
6.	Кутько Тимур	2	2
7.	Левочко Ольга	3	3

8.	Мельник Марина	3,6	4
9.	Нікул Еліна	3,3	4
10.	Паршивлюк Ірина	3,6	4
11.	Попович Єлизавета	3	3
12.	Супрунович Анна	3,6	5
13.	Шнайдер Інна	3,3	4
14.	Шхалахова Дар'я	2,6	3
15.	Щадей Катерина	3,3	4

Результати студентів після презентації їхніх проєктних робіт засвідчив той факт, що студенти добре володіли лексичним та граматичним матеріалом, продемонстрували достатній рівень сформованості ЛСКК та старались вільно викладати свої думки з опорою на схеми, таблиці та діаграми. Крім того, студенти повинні були розробити дотекстову і післятекстову вправи для слухачів. Дотекстова вправа зняла мовні труднощі та зацікавила студентів, а післятекстова допомогла краще засвоїти прослуханий матеріал. Крім того, вони проявляли свою творчість у створенні презентацій, а також здобули навички створення та аналізу діаграм.

Важливо зазначити, що студенти проводили аналіз як і зібраного матеріалу, так і того, що знайшли в мережі Інтернет, оскільки вони аналізували проблемні аспекти, які існують в українській освіті та в освіті за кордоном. Робота над проєктом, а саме презентація кінцевого продукту дозволила студентам поборотись зі страхом виступу перед публікою та додати впевненості в себе та в свої можливості.

Слід також відзначити, що студентам було до вподоби працювати у групах, оскільки їхні взаємовідносини змінилися, вони зрозуміли, що означає працювати в командах та те, що успіх від роботи залежить від усієї команди, а не лише від одного учасника. Також студенти мали змогу оцінити свою діяльність та

діяльність інших учасників проєктної роботи. Відтак, можна говорити про те, що метод проєктів у формуванні лінгвосоціокультурної компетентності в говорінні є ефективним, а тому викладачам варто його застосовувати частіше в своїй практиці.

3.3.Методичні рекомендації щодо формування лінгвосоціокультурної компетентності в англомовному говорінні студентів з використанням методу проєктів

Проведене пробне навчання дозволяє сформулювати методичні рекомендації щодо формування лінгвосоціокультурної компетентності в англомовному говорінні з використанням методу проєктів на другому курсі навчання у мовному закладі вищої освіти.

Проаналізувавши опитування студентів академічної групи, стає зрозуміло, що студентам подобаються проєктні роботи, проте викладачі ЗВО не повністю використовують переваги проєктних технологій у навчальному процесі. Необхідно зазначити, що метод проєктів є творчим та тривалим процесом, тому для успішної реалізації потрібно щоб приймали участь як і студенти так і викладач.

Спираючись на спостереження в ході пробного навчання та беручи до уваги результати проєктних робіт варто зазначати, що задля успішного формування ЛСКК та ефективної презентації проєкту слід:

- 1)на заняттях поділити роботу над проєктом на 4 етапи, які будуть охоплювати формування мовних і мовленнєвих компетентностей, оскільки всі етапи проведення проєкту не можна реалізувати на практичних заняттях, деякі етапи можуть бути реалізовані в позааудиторний час;
- 2)давати можливість студентам добровільно поділитися на групи, для того що більше приділити часу для презентації проєктів;
- 3)давати можливість студентам добровільно обирати тему для майбутнього проєкту, яка буде для них актуальною та цікавою;
- 4) заздалегідь інформувати студентів про критерії оцінювання робіт;
- 5)брати до уваги побажання студентів шляхом опитування щодо бажаної форми презентації проєктної роботи;

- 6) забезпечувати студентів необхідними інструкціями-пам'ятками та схемами під час роботи над проектом;
- 7) бути кординатором та наставником для студентів, пропонувати допомогу та пораду в разі необхідності та завжди бути з ними на зв'язку;
- 8) залучати студентів до активної роботи під час прослухування презентацій інших, задаючи їм запитання;
- 9) коментувати та аналізувати роботи студентів;
- 10) наголошувати на найбільш вдалих проектних роботах студентів та обговорювати переваги кожного проекту;
- 11) надавати методичні рекомендації щодо вдосконалення майбутнього проекту.

Отже, результати пробного навчання підтвердили гіпотезу про те, що розроблений комплекс вправ і завдань для формування ЛСКК з використанням методу проектів є ефективним, в процесі якого підвищується рівень сформованості ЛСКК у студентів, але викладачам потрібно стимулювати студентів до роботи перед аудиторією, а студентам – старатись вільно висловлювати свої думки та уникати в розмові різноманітних помилок.

Висновки до розділу 3

З метою перевірки ефективності розробленого комплексу вправ в третьому розділі було проведено пробне навчання, результати якого підтверджують сформульовану гіпотезу. Було проаналізовано й узагальнено результати розробленої методики і запропоновано методичні рекомендації щодо формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні з використанням методу проєктів.

На підготовчому етапі пробного навчання були запроновані 2 блоки критерій для оцінки рівня сформованості ЛСКК майбутніх учителів на другому курсі навчання у закладі вищої освіти. Перший блок критерій називається «Структура» і до нього відноситься :

- 1) вступна вправа на зняття мовних труднощів або питання для аудиторії задля стосовно теми презентації;
- 2) завдання для перевірки уваги слухачів під час прослуховування доповіді;
- 3) чітка структура та належне оформлення презентації.

До другого блоку «Якість» належать такі критерії:

- 1) використання активної лексики з теми;
- 2) використання сталих виразів і кліше;
- 3) використання різних граматичних конструкцій.

Крім того, було запропоновано ще один блок критерій для оцінки викладача, до якого входять :

- 1) рівень сформованої ЛСКК;
- 2) рівень вільного викладу думок;
- 3) уникання граматичних, лексичних та фонетичних помилок.

Для кожного критерію оцінки запропоновано бали, які було використано для обробки результатів пробного навчання. Шляхом порівняння результатів, було

виявлено, що рівень сформованості ЛСКК в говорінні з використанням методу проєктів у студентів групи СОа 19-20 підвищився.

Отже, проведене пробне навчання та отримані дані дозволили дійти висновку, що застосування розробленого комплексу вправ з використанням проєктної технології підвищує рівень сформованості ЛСКК англomовному говорінні.

За результатами проведеного пробного навчання укладено методичні рекомендації для викладачів щодо формування у майбутніх учителів лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні з використанням методу проєктів.

ВИСНОВКИ

Формування ЛСКК в говорінні засобами проєктних технологій є досить актуальним в сучасному світі, адже воно забезпечує зміцненню міжкультурних зв'язків між народами та формування мовної картини світу. Метод проєктів в навчанні іноземних мов сприяє кращому оволодінні навчальним матеріалом, розвиває самостійність, креативність, ініціативність та індивідуальні якості особистості.

Актуальність цього питання зумовила вибір теми кваліфікаційної роботи та окреслила предмет дослідження, а саме методику формування ЛСКК в англомовному говорінні у майбутніх учителів з використанням методу проєктів.

Метою дослідження було теоретичне обґрунтування та практична розробка і перевірка ефективності проєктної методики формування ЛСКК в говорінні з використанням методу проєктів студентів другого курсу під час педагогічної практики. Для досягнення цієї мети було охарактеризовано ЛСКК, визначено вікові особливості студентів даного курсу та психолого-педагогічні передумови використання проєктної діяльності в навчальному процесі. Вивчення психолого-педагогічних та вікових особливостей розвитку студентів другого курсу дозволило припустити, що використання методу проєктів є доцільним в навчанні іноземної мови.

Проведене опитування серед студентів II курсів германської філології показало, що викладачі не займаються проєктною діяльністю на заняттях, хоча їм було б цікаво створити власний продукт своєї діяльності на презентувати його своїм одногрупникам. У проєктній діяльності на даному курсі може бути використання різноманітних типів проєктів, а саме: інформаційно-дослідницьких, творчих або рольово-ігрових проєктів.

Важливо було розглянути вимоги до проведення проєктної діяльності та принципи, серед яких були виокремлені принципи прогностичності; урахування

інтересів та психологічних особливостей певної вікової групи студентів; добровільності вибору виду діяльності та самостійності студентів; культурної значущості і релевантності; використання різних засобів при роботі над проектом та принцип зворотнього зв'язку.

В процесі вивчення структури проектної роботи, було розглянуто різні класифікації етапів проектування, але за основу взято наступні етапи методу проєктів: підготовчий; виконавчий; презентаційний; підсумковий, які були детально охарактеризовані.

Відповідно до чотирьох етапів проектної роботи було запропоновано комплекс вправ і завдань для ефективної роботи над формуванням ЛСКК в говорінні з використанням методу проєктів.

Пробне навчання як метод дослідження для перевірки ефективності розробленої методики підтвердило висунуту гіпотезу, яка полягала в тому, що формування ЛСКК в англomовному говорінні буде ефективнішим за умови використання в навчанні методу проєктів. Результати проведення пробного навчання були позитивними, що свідчить про достатній рівень сформованості ЛСКК в студентів в англomовному говорінні з використанням проектної методики. За результатами пробного навчання укладено методичні рекомендації щодо успішного формування ЛСКК в англomовному говорінні з використанням проектної технології.

Таким чином, мета дослідження, яка полягала у теоретичному обґрунтуванні, розробці та перевірці під час пробного навчання ефективності методики формування ЛСКК у майбутніх учителів в англomовному говорінні з використанням методу проєктів, є досягнутою. Отримані результати свідчать про доцільність подальшого застосування викладачами даного методу в навчальній діяльності.

РЕЗЮМЕ

Структура роботи відображає поставлені перед дослідженням цілі та завдання. Вона складається зі вступу, в якому визначається мета, предмет і об'єкт дослідження, а також актуальність, наукова новизна, теоретична і практична значущість цієї роботи.

У першому розділі зазначена характеристика лінгвосоціокультурної компетентності; розглянуті вікові особливості студентів та психолого-педагогічні передумови використання проектної діяльності в навчальному процесі та визначені особливості організації проектної діяльності.

Другий розділ присвячений принципам проектної діяльності, вимогам до проведення проектної діяльності та етапам формування в процесі роботи над проектом. У цьому розділі був розроблений комплекс вправ та завдань для формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні з використанням методу проектів.

В третьому розділі було описано організацію, процес та результати пробного навчання студентів другого курсу та надані методичні рекомендації з формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному говорінні з використанням методу проектів.

Кваліфікаційна робота складається зі списку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, резюме українською і англійською мовами, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел складається з 65 найменувань.

Ключові слова: лінгвосоціокультурна компетентність, проект, метод проектів, проектна діяльність, проектна технологія, етапи проектної діяльності.

SUMMARY

The structure of the work reflects the goals and objectives set before the study. It consists of an introduction, which defines the purpose, subject and object of research, as well as the relevance, scientific novelty, theoretical and practical significance of this work.

The first chapter describes linguosociocultural competence, its essence and structure; the age features of students, psychological and pedagogical prerequisites of using the projects during the educational process; organizational specificities of the project work.

The second chapter is devoted to the principles of projects, requirements for projects and the forming stages of project methodology. In this chapter set of the exercises and tasks for the formation of linguosociocultural competence in speaking for future English language teachers by means of the project technologies was developed.

The third chapter describes organization, process and results of the trial lessons for second-year students and provides methodological recommendations for the formation of linguosociocultural competence in English speaking based on the project method.

The Master's qualification work consists of the abbreviation list, the introduction, three chapters, the conclusion, the summary in both Ukrainian and English, the bibliography and the appendices. The bibliography consists of 65 references.

Key words: linguosociocultural competence, project, project method, project activity, project technologies, stages of project work.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бачинська І. А. Формування англомовної лінгвосоціокультурної компетенції учнів старшої школи: дис. канд. пед. наук : 13.00.02. Київ : нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2016. 217 с.
2. Бегьом Ф. Проект на уроці іноземної мови. Київ: Основа, 2007. 45 с.
3. Бекреньова І. І. Використовуємо сучасні підходи у викладанні англійської мови. Сер. Бібліотека журналу «*Англійська мова та література*» вип. 9(57) Харків: Видавнича група «Основа»: «Тріада». № 9(57). 2007. 96 с.
4. Бурцева Ю. О. Структура компетентності як педагогічного явища в контексті сучасного навчально-виховного процесу. Вища освіта України (Педагогіка вищої школи). 2011. № 3. С. 576–582.
5. Вітвицька С. С. Компетентнісний та професіографічний підходи до побудови професіограми магістра освіти. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2011. Вип. 57. С. 52–58.
6. Выготский Л. С. Педагогическая психология. Москва: Педагогика, 1991. 480 с.
7. Выготский Л. С. Проблемы возрастной периодизации детского развития / Собрание сочинений: в 6-ти т. Москва: Педагогика, 1984. Т. 4. С. 244 – 268.
8. Гладка О. В. Формування комунікативної компетенції студентів на основі проектної методики навчання іноземної мови. Проблеми підготовки сучасного вчителя, 2013. № 7. С. 36–40. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2013_7_7 (дата звернення: 12.07.2021).
9. Дьоміна О. М. Метод проектів як засіб розвитку творчої особистості та ефективної співпраці учнів та вчителя. *Англійська мова та література*. 2012. № 3. С. 7–10.

10. Завальнева М.Д. Инновационный потенциал проектной технологии в системе высшего образования. *Инновационные подходы в решении проблем современного общества: сборник статей Международной научно-практической конференции*. Пенза: МЦНС «Наука и Просвещение», 2018. Вип. 2. Ч. 1. 300 с.
11. Закір'янова І. А. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в процесі професійної підготовки: теорія та методика виховання: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2006. 22 с.
12. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. *Эксперимент и инновации в школе*. 2009. № 2. С. 7– 14.
13. Зимняя И. А. Компетенция и компетентность в контексте компетентностного подхода в образовании. *Иностранные языки в школе*. 2012. № 6. URL: http://www.rusreadorg.ru/ckeditor_assets/attachments/63/i_a_zymnaya_competency_and_competence.pdf (дата звернення: 26.08.2021)
14. Зимняя И. А. Педагогическая психология. Москва: Логос, 2005. 384 с.
15. Ипполитова Н. В., Стерхова Н. С. Анализ понятия «педагогические условия»: сущность, классификация. *General and Professional Education*. 2012. № 1. С. 8 – 14.
16. Иванова С.М., Яковлева В.А. Методика використання проблемного навчання при підготовці майбутніх фахівців економічних спеціальностей. *Молодий вчений*. 2018. № 11(63). С. 292-293.
17. Интерактивные методы навчання: навч. посіб. / за заг. ред. П. І. Шевчука, П. Фенриха. Щецін: WSAP, 2005. 170 с.
18. Калінін В. О. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур: теорія і методика професійної освіти: автореф. дис., канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Житомир, 2005. 20 с.

- 19.Кардашова Н. В. Роль лінгвосоціокультурної компетентності у фаховій підготовці майбутніх учителів іноземної мови. *Young Scientist*. 2017. № 5 (45). С. 365-368.
- 20.Касьянова О. Д. Основы проектного метода изучения иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. Москва, 2013. 71 с.
- 21.Китайгородська П. Використання проектних завдань на уроках англійської мови. *ІмвНЗ*, 2003. № 5. 110 с.
- 22.Коваленко О. Я., Кудіна І. П. Книга вчителя іноземної мови. Довідково-методичне видання. Харків: Торсінг Плюс, 2005. 134 с.
- 23.Коваленко Ю. В., Устименко О. М. Сучасний стан використання проектної методики у навчанні майбутніх філологів іншомовного монологічного мовлення. *Іноземні мови*. 2014. №3. С. 21-27.
- 24.Колесникова И. А., Горчакова-Сибирская М. П. Педагогическое проектирование: учеб. пособие для высш. учеб. заведений. Москва: Академия, 2005. 288 с.
- 25.Колесникова Л. И. Совместное проектирование как фактор профессиональной компетентности преподавателя педагогического комплекса: автореф. дис. на получ. науч. степени канд. пед. наук: 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования». Иркутский гос. пед. ун-т. Иркутск, 2002. 214 с.
- 26.Кон И. С. В поисках себя: личность и ее самосознание. Москва: Политиздат, 1984. 281 с.
- 27.Коряковцева Н. Ф. Теория обучения иностранным языкам: продуктивные образовательные технологии: учеб. пособие для студ. лингв. фак. высш. учеб. заведений. Москва: Академия, 2010. 192 с.
- 28.Лихачев Б. Т. Педагогика: курс лекций. Москва: Гуманитар, изд. центр ВЛАДОС, 2010. 647 с.

29. Марущак О. М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності. Креативна педагогіка: наук.-метод. журнал. Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». Житомир, 2016. Вип. 11. С. 97–108.
30. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 425-432 с.
31. Нацюк М. Б. Психологічні передумови формування лінгвосціокультурної компетентності у майбутніх учителів іноземної мови в процесі читання художньої літератури. *Вісник Житомирського державного університету*. 2013. № 67. С. 151–156.
32. Ніколаєва С. Ю. Сучасні підходи до викладання іноземних мов / С. Ю. Ніколаєва, О. М. Шерстюк. *Іноземні мови*. 2001. № 1. С. 50-58.
33. Ніколаєнко Ю. О. Конструктивістський підхід до навчання іноземної мови здобувачів вищої освіти. *Науково-практична конференція професорсько-викладацького складу: зб.наук.ст.* Полтава, 2017. С. 91–92.
34. Палаєва Л. И. Использование метода проектов на среднем этапе обучения иностранным языкам в общеобразовательной школе (на материале английского языка). *Теория и методика обучения и воспитания (иностраный язык): автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук: 13.00.02.* Москва, 2005. 28 с.
35. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова, І. О. Бартенєва, І. М. Богданова. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. 399 с.
36. Полат Е. С. Метод проектов на уроках иностранного языка. *ИЯШ*, 2000. №2. С. 3–10.

- 37.Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособ. для студ. высш.учеб. заведений : 3-е изд., испр. и доп. Москва: Академия, 2008. 272 с.
- 38.Пристай Г. В. Навчання в співробітництві як засіб активізації пізнавальної діяльності на уроці англійської мови у ВНЗ. *Вісник ХНУ* 2013. № 1072 . С.137–138.
- 39.Прочан В. І. Метод проектів як педагогічна технологія. Сер. Гуманітарні науки. 2010. № 3. С. 93–96.
- 40.Психологічні особливості студентського віку. Вип. 3 / укл.: Л. М. Яворовська, Р. Ф. Камишнікова, О. Є. Поліванова, С. Г. Яновська, С. М. Куделко. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 8 с.
- 41.Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление развития и реализация. Москва: Когито-Центр, 2002. 142 с.
- 42.Равен Дж. Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы: изд. 2-е, испр. Москва: Когито-Центр, 2001. 142 с.
- 43.Сафонова В. В. Проблемные задания на уроках английского языка в школе. Москва: Еврошкола, 2001. 271 с.
- 44.Селевко Г. К. Компетентности и их классификация. *Народное образование*. 2004. № 4. С. 138–143.
- 45.Соловей М. І., Кудіна В. В. Педагогіка і психологія вищої школи. Навч.-метод. комплекс дисципліни для студентів-магістрантів. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2017. С. 56.
- 46.Сысоев П. В. Культурное самоопределение личности в контексте диалога культур: монография. Тамбов: ТГУ им. Державина, 2001. 145 с.
- 47.Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші / ред. С. Ю. Ніколаєвої, техн. ред. І. Ф. Соболевої. Київ: Ленвіт, 2015. С. 349–352 с.

48. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. Москва: Слово/Slovo, 2000. 262 с.
49. Титова В. В. Проектна методика як ефективний засіб навчання професійно спрямованої іншомовної комунікації. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Сер. Педагогіка та психологія / гол. ред. М. П. Баган. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2000. № 2. С. 135–139.
50. Топчій Л. С. Соціокультурна компетентність у структурі професійної компетентності майбутніх учителів-філологів. *«Наука і освіта»*. 2014. № 10. С. 198–203.
51. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу: науковий посібник/ [під ред. С. І. Якименко]. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 464 с.
52. Халилов С. Р. Педагогические условия реализации метода проектов в профессиональной подготовке будущего педагога: автореф. дис. на получ. науч. степени канд. пед. наук: Карачаевск, 2011. 24 с.
53. Шацька З. Я. Впровадження проектних технологій в діяльність ВНЗ: переваги та недоліки. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. Сер. Економічні науки. 2015. С. 374–383.
54. Bastian J., Gudjons H., Schnack J. Theorie des Projektunterrichts. Auflage. Hamburg: Bergmann und Helbig, 2004. 260 S.
55. Beckett G. H. The project framework: a tool for language, content, and skills integration. *ELT Journal*. 2005. Vol. 59. № 2. 111p.
56. Bülent A., Stoller F. L. Maximizing the Benefits of Project Work in Foreign Language. English teaching forum. 2005. № 4. URL: https://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/05-43-4-c.pdf (дата звернення: 03.08.21).
57. Byram M. Cultural studies in foreign language education. Clevedon, Avon: Multilingual Matters, 2003. 176 p.

58. Byram M., Zarate G. *The Sociocultural and Intercultural Dimension of Language Learning and Teaching*. Strasbourg: Council of Europe Press, 1997. 136 p.
59. Emer W., Lenzen K.D. *Projektunterricht gestalten – Schule verändern: Projektunterricht als Beitrag zur Schulentwicklung*. Stuttgart: Schneider Verlag Hohengehren GmbH, 2005. 237 S.
60. Fragoulis I. *Project-Based Learning in the Teaching of English as A Foreign Language in Greek Primary Schools: From Theory to Practice*. *English Language Teaching*. 2009. № 3. URL: <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/elt/article/view/2739> (дата звернення: 21.07.21).
61. Fried-Booth D. L. *Project work* (2nd ed.). New York: Oxford University Press, 2002. 88 p.
62. Holzbaur U. *Projektmanagement für Studierende – Erfolgreich das Studium meistern*. Wiesbaden: Springer-Gabler, 2014. 67 S.
63. Holzbaur U., Bühr M., Dorrer D. *Die Projekt-Methode. Leitfaden zum erfolgreichen Einsatz von Projekten in der innovativen Hochschullehre*. Wiesbaden: Springer-Verlag, 2017. 223 S.
64. Rummler M. *Innovative Lehrformen: Projektarbeit in der Hochschule*. Weinheim Basel: Beltz Verlag, 2012. 178 S.
65. Stoller F. L. *Project work: a means to promote language content*. *Methodology in language teaching: an anthology of current practice*. Cambridge: CUP, 2002. P. 107–120.

ДОДАТКИ

Посилання на навчальний ресурс Wordwall

<https://wordwall.net/uk/resource/24142381/education>

Посилання на Ted Talk “What students of the future will expect from their University education” by Ross Renton

<https://www.youtube.com/watch?v=qfZ3YYsM87c>

Додаток А

Зразок заповненої анкети для студентів II курсу факультету германської філології

Шановний респонденте!

З метою оцінки стану та покращення навчального процесу просимо Вас взяти участь у дослідженні на тему «Методика формування у майбутніх учителів лінгвосоціокультурної компетентності в англомовному говорінні з використанням методу проєктів». Будь ласка, дайте відповіді на відкриті запитання анкети або оберіть один чи декілька із запропонованих варіантів.

1. Чи знаєте Ви, що таке проєкт? Якщо так, дайте визначення цього поняття.

А так;

Б ні.

Ваше визначення: **проєкт — це певний захід з чітко визначеними термінами, мета якого — створити неповторний продукт або отримати певні результати.**

2. Чи займаєтесь Ви проєктною діяльністю на заняттях англійської мови в університеті?

А так;

Б так, але дуже рідко;

В ні.

3. Чи займались Ви коли – небудь проєктною діяльністю на заняттях?

А так;

Б та, але дуже рідко;

В ні.

4. Чи допомагає Вам проєктна діяльність дізнаватися цікаву або корисну інформацію?

А так;

Б ні.

5. Чи використовує викладач англійської мови матеріали з підручника для організації Вашої проєктної діяльності?

А так;

Б ні.

6. Чи використовує викладач англійської мови допоміжні матеріали для організації Вашої проєктної діяльності?

А так;

Б ні.

7. Якими ресурсами Ви користуєтеся під час роботи над проєктом? (Оберіть одну або декілька відповідей)

А підручником;

Б ресурсами Інтернету;

В газетами, журналами;

Г ресурсами бібліотек.

8. Які типи проєктів Ви вважаєте найцікавішими? (Оберіть одну або декілька відповідей).

А оформлення стінгазети, журналу, фотоальбому, колажу;

Б усна презентація (в тому числі презентація Power Point);

В написання вірша, короткого оповідання, п'єси, сценарію;

Г інсценівка (драматизація);

Д написання есе, рефератів;

Е інше: _____

Поясніть чому: **найцікавішим проєктом, як на мене, є оформлення стінгазети, оскільки у ньому є можливість проявити свою креативність у створенні унікального тексту.**

9. Вам сподобалось працювати над проєктом?

А так;

Б ні.

10. Як би Ви хотіли працювати над проєктом: (Оберіть одну або декілька відповідей).

А самостійно;

Б у парах;

В у групах;

Г під керівництвом викладача.

11. Що викликало у Вас найбільші труднощі під час роботи над проєктом? (Оберіть одну або декілька відповідей).

А вибір теми (проблеми) і типу кінцевого продукту проєкту;

Б пошук, аналіз та систематизація інформації, необхідної для виконання проєкту;

В підготовка і проведення опитування;

Г написання доповіді, звіту, листа, вірша, сценарію;

Д усна презентація результатів проєктної діяльності;

Е само- та взаємооцінювання іншомовної проєктної роботи студентів.

Ви б хотіли в подальшому навчанні займатись проєктною діяльністю на заняттях?

А так;

Б ні.

Дякуємо за участь в опитуванні!!!

Додаток Б
Анкета для самооцінювання студента
(G. H. Beckett and T. Slater)

Project Diary

Week _____ Name _____

Activity	Knowledge and skills		
Things I did this week.	Things I learned this week.		
or I spoke English to _____ _____	Language (e.g. vocabulary expressions, grammar) or _____ or _____	Content (new information about your topic) or _____ or _____	Skills or _____ or _____
or I talked English about _____ _____	or _____ or _____	or _____ or _____	or _____ or _____
or I read _____ _____	or _____ or _____	or _____ or _____	or _____ or _____
or I looked for and found _____ _____	or _____ or _____	or _____ or _____	or _____ or _____
or I looked for and didn't find _____ _____	or _____ or _____	or _____ or _____	or _____ or _____
or I wrote _____ _____	Things I hoped to learn this week, but didn't. (State reasons for not learning.)		
or I observed _____ _____	or _____ or _____	or _____ or _____	or _____ or _____
or I created a key visual about _____ _____	or _____ or _____	or _____ or _____	or _____ or _____

Додаток В

Анкета для взаємооцінювання студентів

Cooperative Learning Self Evaluation

Name _____ Team _____ Date _____

Project Topic or Title: _____

Briefly describe your contribution to the cooperative learning project:

If you were doing this project again, what would you do differently to improve your work?

How could your team work together more effectively next time?

Your Teacher's Comments:

Your Grade for Yourself:

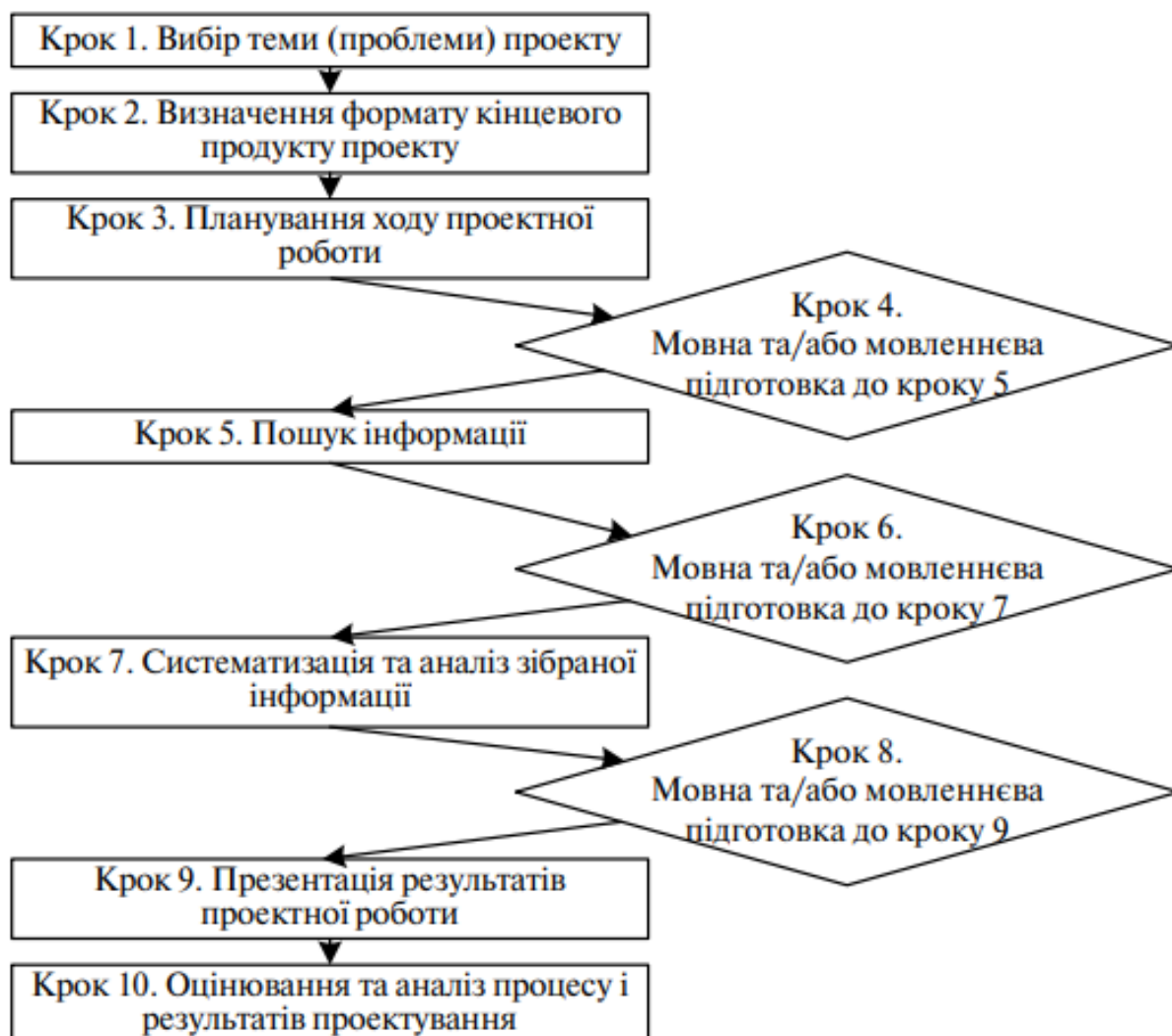
Your Teacher's Grade for You:

Copyright 2012 by Chad Minis, Teacher-Written Edware, LLC. All rights reserved.

Додаток Г

Лінійна модель організації освітнього процесу з іноземної мови на основі проєктної технології

Додаток Д

Інтегративна модель організації освітнього процесу з іноземної мови на основі проєктної технології

Додаток Е

Анкета –запитання з кількома варіантами відповідей

Sample Student Survey Questions (for teachers)

Students in the classroom feel cared for

1. My teacher makes me feel that he/she cares about me.
 Not at all
 Sometimes
 Usually
 Always
2. My teacher encourages me to do my best.
 Not at all
 Sometimes
 Usually
 Always
3. My teacher is helpful when I ask questions.
 Not at all
 Sometimes
 Usually
 Always

Student behavior is managed to enable learning

4. Our class stays busy and does not waste time.
 Not at all
 Sometimes
 Usually
 Always
5. My teacher's classroom rules and ways of doing things are fair.
 Not at all
 Sometimes
 Usually
 Always
6. My classmates' misbehavior slows down the learning process.
 Not at all
 Sometimes
 Usually
 Always
7. My classmates and I know what we should be doing and learning.
 Not at all
 Sometimes
 Usually
 Always

Додаток Ж

Анкета-запитання з альтернативним вибором відповідей

PART – B

- Q.1 Do you enjoy what you do at your job?
a) Yes b) No
- Q.2 Are you satisfied with your current job?
a) Yes b) No
- Q.3 Is your job stress because of lack of security?
a) Yes b) No
- Q.4 What can you say about your working environment & conditions?
a) Satisfactory b) Dissatisfactory
c) Can't say
- Q.5 Could you do much better on the job if the conditions were changed?
a) Yes b) No
- Q.6 Do you feel that there are any factors that contributes to stress at work?
a) Yes b) No
- Q.7 Is your working environment safe?
a) Yes b) No
- Q.8 Does your job affect your family?
a) Yes b) No
- Q.9 Does your job affect your social obligation?
a) Yes b) No
- Q.10 Do you feel that you have little control over your life at work?
a) Yes b) No
- Q.11 Do you tend to have frequent argument with supervisors & co-workers?
a) Yes b) No
- Q.12 Is stress positively influence your job performance?
a) Yes b) No

Додаток 3

Анкета з відкритим запитаннями

- How would you...?
- What would result if...?
- How would you describe...?
- How does...compare with...?
- What is the relationship between...?
- What would happen if...?
- How could you change...?
- How would you improve...?
- How do you feel about...?
- Why do you believe...?
- What is your opinion of...?
- What choice would you have made...?
- What would you do differently?
- Why do you feel...?
- How would you go about solving the problem...?
- If you were in this position what would you do?
- Why do you/don't you support...?
- What could improve...?

Додаток И

Приклад звіту про результати дослідження

On 8th July 2013, a survey was conducted among 1,000 women who were the clients of different travel agencies. The purpose of the survey was to discover women's reasons of travelling alone.

The survey was conducted by means of a questionnaire. The first part of the questionnaire dealt with the list of reasons of why women travel solo and where they prefer travelling to. The second section was concerned with the reasons women give for not travelling alone and pieces of advice for solo travellers.

From the table of data, the most significant items are as follows. In the first section 82% of the women surveyed answered that they travelled alone. 65% of the women had travelled solo to another continent and 23 % – to another

country. Moreover, 51 % of the women had taken 2-5 solo trips. The average length of a solo trip was between 1 and 3 weeks. The following comments can be made about the reasons mentioned. 28% of the women feel free when travelling solo, 17% – get sense of adventure, 15% – learn about themselves, 13% – meet new people, 10% – do new things, 5% – learn about new culture. Besides, among the most preferable continents and countries for solo travelling there were Europe, South America, India, the USA, Australia and New Zealand.

On the other hand, in the second section, the women surveyed marked 3 reasons for not travelling solo: safety concerns, fear of loneliness and pressure from family. The most important pieces of advice for solo travellers mentioned by the women were: to be fully confident in themselves, to be ready to discover something new and to do only what they wanted, while practical aspects (budgeting and planning) were considered less important.

If any conclusions may be drawn from the data, they are, perhaps, as follows. The majority of women love to travel alone. Findings from the survey show that women balance their desire for freedom and adventure with a healthy sense of caution.

Додаток К

Схема для написання звіту про результати дослідження

<p>I. Heading Subject: Name(s): Date:</p>
<p>II. Introduction State the purpose/aim of the report, when and how the information was gathered. The purpose/aim/intention of this report is to examine/ assess/evaluate the results of a survey in which people/ students/viewers were asked about... This survey was carried out/conducted by means of... The questionnaire consisted of...</p>
<p>III. Main body The whole information collected and analyzed is presented clearly and in detail. Subheadings, numbers or letters can be used to separate each piece of information. Of the (number) people/students questioned/asked/ interviewed ...% of people were of the opinion... The majority/minority of people believed/preferred... In general/generally/on the whole... The fact is that.../In fact/In practice...</p>
<p>IV. Conclusion Sum up the points mentioned above. If necessary, a recommendation can be included as well (one way of summing up is making some general comments). In conclusion/All things considered/To sum up/All in all/It is not easy to reach any definite conclusion/If any conclusions may be drawn from the data/It is clear that/The survey shows/ indicates/demonstrates...</p>

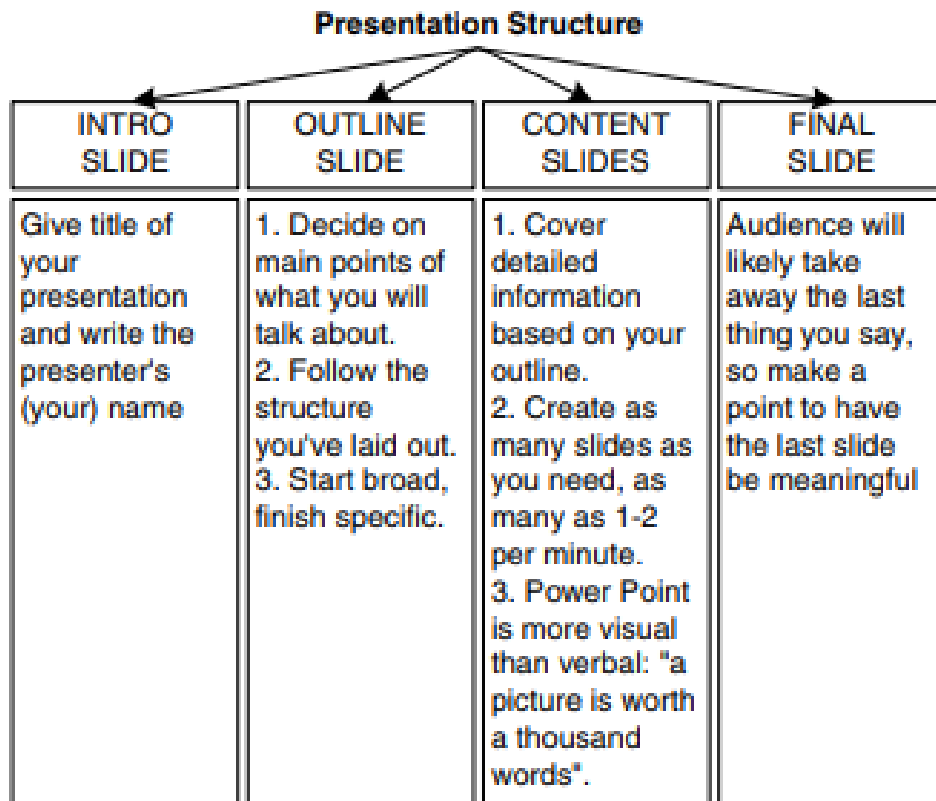
Додаток Л

Схема структури усної доповіді з опорою на мультимедійну презентацію

Додаток М

Схема структури мультимедійної презентації

Додаток Н

Таблиця критеріїв для студентів у формуванні ЛСКК в говорінні

№	Критерії	0	1	2	3	4	5
1.	«Структура»						
	1.Вступна вправа на зняття мовних труднощів або питання для аудиторії стосовно теми презентації						
	2.Завдання для перевірки уваги слухачів під час прослуховування доповіді						
	3.Чітка структура та належне оформлення презентації						
2.	«Якість»						
	1.Використання активної лексики						
	2. Використання сталих виразів і кліше						
	3.Використання граматичних конструкцій						

Додаток П

Таблиця критеріїв для вчителів при оцінюванні ЛСКК в говорінні у студентів

№	Критерії	0	1	2	3	4	5
1.	Рівень сформованої ЛСКК						
2.	Рівень вільного викладу думок						
3.	Уникання граматичних, лексичних та фонетичних помилок						